

חלק ראשון

בְּעֶזְרַת אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ מִמְדַּבֵּר מִתְנַה. נִתְחִיל לְחַדְפִּים חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה. בְּזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה לְעֵלּוֹת לְצִיּוֹן בְּרַנְנָה. אֵל קָרִית מְלֶךְ דָּוִד חֲנָה:

תּוֹרָה א

אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה' (תהלים קיט, א):

א. דַּע בִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלּוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת, שְׁאֲנוּ מִבְּקָשִׁים וּמִתְפִּלָּלִים. וְהַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, נִתְעַלָּה וְנִתְרֻמָּם בְּפָנָי כָּל מִי שְׁצָרִיכֵי, הֵן בְּרוּחָנֵי הֵן בְּגִשְׁמֵי.

עוֹשָׂה אֹר

בְּעֶזְרַת אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ מִמְדַּבֵּר מִתְנַה. נִתְחִיל לְחַדְפִּים חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה. בְּזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה לְעֵלּוֹת לְצִיּוֹן בְּרַנְנָה. אֵל קָרִית מְלֶךְ דָּוִד חֲנָה:

רבינו ז"ל מקדים את הפסוק (תהלים קיט, א): "אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי דָרְךָ - מאושרים הם אותם התמימים בדרכיהם, הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה'" - ההולכים בדרך התורה והמצוות⁴.

יבאה כיצד יעלה 'חן', עד שיתקבלו כל בקשותיו ותפילותיו.

א. דַּע⁵, בִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁאֲנוּ לומדים נִתְקַבְּלִים בְּשָׁמַיִם כָּל הַתְּפִלּוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת שְׁאֲנוּ מִבְּקָשִׁים וּמִתְפִּלָּלִים⁶, וְזֹאת מִשֶּׁם שֶׁעַל יְדֵי לִימוּד הַתּוֹרָה, הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל נִתְעַלָּה וְנִתְרֻמָּם בְּפָנָי כָּל מִי שְׁצָרִיכֵי - בפני הקב"ה, ובפני בני אדם שצריך מהם טובות, הֵן בְּרוּחָנֵי - בענינים רוחניים, שהאדם צריך להשיג, הֵן בְּגִשְׁמֵי - בענינים גשמיים שהאדם צריך, יש ללמוד התורה חן, שיתקבלו בקשותיו אצל הקב"ה¹⁰, וכן אצל בני אדם.

מקורות ועיונים

1. בחיי מוהר"ן (אות ה'), מובא: הַתּוֹרָה שְׁנֵאָמְרוּ עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה (לקוטי מוהר"ן תורות א' - ט"ו), אָמַר רַבֵּנוּ זְכַרְוָנוּ לְכַרְכָּה שְׁאֲמָרָם בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, הֵינּוּ בְּשֵׁם רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה בְּעֶצְמוֹ. גַּם בְּעַת שֶׁהִתְחִיל לְגַלּוֹת תּוֹרָתוֹ עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אַז סִפֵּר שֶׁרַבָּה בַּר בַּר חֲנָה בָּא אֵלָיו, וְשָׁחַר פָּנָיו וְאָמַר, מִדּוּעַ אֵינּוּ מְשִׁים לִבְּךָ לְהִמָּאָרֵם שְׁלוֹ, וּבִקְשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה שֶׁיִּשִּׁים לְבוֹ עֲלֵיהֶם, וְהוּא יְגַלֶּה לוֹ בְּהֶם חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים.
  2. כתב בלקוטי הלכות (ח"מ ח"ב הלכות גניבה ג, ח), וז"ל: הַסְּפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים וְהַנְּבִיאִים, יֵשׁ סוּדוֹת גְּדוֹלִים בְּעֶצֶם הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁכָּל תְּבָה וְכָל עֲנָן, מְרַמֵּז לְדַבְרֵים עֲלִיוֹנִים מְאֹד, בִּי מִלְּבָשׁ בְּהֶם הַשְּׂבָעִים
- פְּנִים שֶׁל תּוֹרָה, וְעַל יָדָם דִּקְאָ מְעוֹרְרִין מִהֲשָׁנָה (ע' לקמן תורה ס'). וְזֶהוּ בְּחִינַת כָּל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, וְהַמַּשְׁתַּעֲי שְׁאֲחֲרִיָּהֶם, כְּגוֹן רַבֵּי יוֹנָתָן מִשְׁתַּעֲי וְכוּ', וְשָׂאָר הַמַּעֲשֵׂיֹת הַמּוֹבָאִים בְּדַבְרֵי רַבֵּי ז"ל, שֶׁכָּלֵם הֵם בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, לְעוֹרֵר בְּנֵי אָדָם מִשְׁנָתָם שֶׁלֹּא יִישְׁנוּ אֶת יְמֵיהֶם, לְהַחְזִיר לָהֶם הַפְּנִים דִּקְרָשָׁה עַל יְדֵי זֶה, אִם יִזְכּוּ לְהַתְּעוֹרֵר עַל יְדֵיהֶם, עַכ"ל.
3. תורה זו נאמרה כשרבינו היה גר עוד במדוודיבקא, ומסתבר שנאמרה בשנת תק"ס (נעימות נצח הערה א'), אחרי חזרתו מארץ ישראל, קצת לפני שעבר לגור בז'לטיפאלי, [שנתים לפני התקרבות מוהרנ"ת שהיתה בסוף שנת תקס"ב, בזמן שרבינו עבר לגור בברסלב].

מקורות ועיונים

(שלי יג, יב): "נַעַץ חַיִּים תִּפְּאֵהוּ בְּאֵה", תנינן, מאן דבעי דקודשא בריך הוא יקבל צלותיה - ישתדל באורייתא דאיהי "עץ חיים", וכדין "תפאנה באה", מאן "תפאנה" - דא הוא דרגא דכל צלותין דעלמא בידיה, ועאיל לון קמי מלכא עלאה וכו', לאשלמא רעותא דההוא בר נש, ע"כ. [תרגום: שנינו, מי שרוצה שהקב"ה יקבל את תפלתו, ישתדל בתורה, שהיא "עץ חיים", ויאז "תפאנה באה". מי התפאנה? זו הדרגה שכל תפלות העולם בדינה, ומכניסה אותם לפני המלך העליון וכו' להשלים את רצון אותו האיש].

9. ביאר הגר"מ קרמר: שחן וחשיבות הם לא שני דברים, אלא שהחשיבות היא תוצאת החן, שע"י החן מקבל חשיבות בעיני זולתו.

10. עוד לימדנו מורינו ורבינו הגאון ר' אברהם שטרנהארץ זיע"א בספרו טובות זכרונות (אות א') בענין גילוי תורה זו, וז"ל: ענין המתחיל "אשרי תמימי דרך", נבנה על דבור אדמו"ר שאמר: מה יש לו לאדם לעשות, "דאווינין און לערנין און דאווינין" - להתפלל וללמד ולהתפלל (שיחות הר"ן רפ"ו). שבא אחד לפניו עוד במעדוועדיקני בקובלנא, על שאינו יודע אם גם תפלתו נתקבל אצל ה' תברך.

כי הוא רואה שאין לו חן וחשיבות אצל אנשי עירו במה שמאריך בתפלתו. אמר לו אדמו"ר ז"ל, שיתראה תכף אחר תפלתו שילמד איזו למוד משניות או גמרא, או מה שילמוד, ויהיה מבטח שיתקבל תפלתו, ויהיה לו חן וחשיבות אצל אלקים ואנשים. ואחר כך באחור איזה זמן, בא עוד הפעם בקובלנא לאדמו"ר ז"ל, שאינו יכול בשכלו לברר ברור גמור מלמודו, שאיר לו לעבודתו ותברך שמו פשמש, שהתורה הקדושה נקראת שמש. ענה לו רבנו ז"ל: הלואי שתאיר לך מקדם על כל פנים כמו הלבנה, ואחר כך יאיר לך כמו השמש. אך באופן שיתלמוד בכת, ויהיה לך חיות ונחת מהלמוד, והעקר בתמימות להכניע את היצר הרע על ידי זה, שהרי עושה את האדם כמשגשג ממש. ובאחור איזה זמן, בא עוד הפעם לרבנו ז"ל בשמחה רבה, וספר לו שהעצות שנתן לו, מאיר לו בכל דרכיו. ואחר כך גילה אדמו"ר את התורה הזאת. ואמר אז: "מה יש לאדם לעשות בעולם הזה? דאווינין אין לערנין אין דאווינין" - להתפלל וללמד ולהתפלל, עכ"ל.

4. באבני"ה ברזל (ספורים ממוהר"ת אות ס"ב, כתבי אנשי שלומנו, עמ' תי"ג), מובא: תורה א' מצא מוהר"ת אחר הדפסה הראשונה בסגנון אחר, לא כמו שנדפס בהדפסה הראשונה, ונראה לו (יותר) מה שמצא אחר כך, ועל כן קשהדפיס הספורי מעשיות ואחר-כך הדפיס את התורה א' אצל הספורי מעשיות, ואחר כך הדפיס אותה בלעמברג כמו שנדפס עכשיו.

5. מקובל אצל אנשי שלומנו, שכאשר רבינו מזכיר לשון 'דע', הכוונה אל תורה שהשיג מעולם האצילות. ובחיי מוהר"ן (אות שני"ג) נאמר שבח נורא בענין תורתו הקדושה, וז"ל: אני אומר תורה ממקום שהוא למעלה מאלו המקומות (שמשכו משם הצדיקים מספירות החכמה ובינה, ע"ש לעיל), ונאפלו אם בא אצלי תורה מאלו המקומות, אני רוצה בהם, כי אני רוצה רק תדשות. ואיך שהוא מקבל תורה - ממקום שלא קבל שם שום אדם מעולם, כן שמעתי בשם אחרים בשמו. וגם בעצמי שמעתי פעם אחת, שהתפאר בשבח גדלת תורתו, ואמר אז בתוך דברי התפארותו, הלא אני יודע מהיכן אני לוקח אותם. והמוכן מדבריו ומתנועותיו הקדושים אז היה, שהוא לוקח תורתו ממקום גבוה ועליון מאד, עכ"ל.

6. כתב מורינו ורבינו הגאון ר' אברהם שטרנהארץ זיע"א בספרו רינת ציון (מכתבים סימן א'), וז"ל: שמעתי מאדוני אבי זקני, שתורה זו נאמרה קודם התקרבותו של מוהר"ת ז"ל, כשבא אל רבנו ז"ל וספר לפניו בקובלנא רבא איך שיש לו יסורים מבני ביתו ומאביו ומאנשי עירו, שאבד החן שלו אצלם שהיה לו מקודם התקרבותו (כי היה יקר מאוד בעיניהם, קודם שהתקרב לרבינו), ומתגרין בו על תפלתו, וחושש פן לא נתקבלה תפלתו (מחמת שאיבד את החן). ואלו הלאה לו אדמו"ר ז"ל זה המאמר (שכבר נכתב אצלו מאז), ואמר לו אז: 'תלמד תורה בכת ויתתקן הכל', וכן היה בעזרתו ותברך, עכ"ל.

(וראה בסמוך, מה שהעקנו מספרו טובות זכרונות בענין זה).

7. בביאור כפל הלשון 'תפילות' ו'בקשות', יש לומר 'תפילות', הן התפילות הקבועות, שמתפללים שלוש פעמים ביום. ו'בקשות', הן הבקשות הפרטיות, שהאדם מבקש בלשונו. עוד אפשר לפרש: 'תפילות' - שבחו של מקום, 'בקשות' - שאילת צרכיו, (עיין בגמ' ברכות דף לא. ובמהרש"א שם).

8. מבוואר בוהר פרשת מקץ (ח"א דף רב:), על הפסוק

כי עבשו בעוונותינו הרבים, חן וחשיבות האמיתי של ישראל נפל, כי עבשו עקר החשיבות והחן הוא אצלם. אבל על ידי התורה, נתעלה החן והחשיבות של ישראל. כי התורה נקראת (משלי ה, ט) "איגלת אהבים ויעלת חן", שמועלה חן על לומדיה (ערוכין נד). ועל ידי זה נתקבלין כל התפלות והבקשות:

ב כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר, ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שיאיר לו השכל שיש בכל דבר, להתקרב לחשם ותברך על ידי

עוטה אור

וטעם הדבר, כי עבשו בגלות בעוונותינו הרבים, חן וחשיבות האמיתי¹¹ של עם ישראל שיש להם, משום שהם בני מלכים וחלק אלוה ממעל נפל אל מקום הקליפות, ולכן יש לאומות העולם 'חן' ולא לישראל, כי עבשו עקר החשיבות¹² והחן¹³ הוא אצלם - אצל אומות העולם. אבל על ידי לימוד התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל¹⁴ אצל הקב"ה ואצל בני אדם, כי התורה נקראת (משלי ה, ט): "איגלת אהבים ויעלת חן", ודרשו חז"ל (בערוכין נד), "יעלת חן": "שמועלה חן על לומדיה" - שלומדי התורה מקבלים חן (רש"י), ועל ידי זה שיש לישראל 'חן', נתקבלין למעלה כל התפלות והבקשות, משום שדברי חן מתקבלים.

יבאר, שצריך לקשר את ב' האותיות - נ' וח' ואז נעשה 'חן'. וכן יבאר, כי ה'איש הישראלי' הוא בחינת אות נ', והתורה, שהיא השכל של כל דבר, היא בחי' אות ח', וע"י חיבור ב' הבחינות הללו נעשה 'חן'.

ב. כי איש הישראלי¹⁵, צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר, כי בכל דבר גשמי, שישנו בעולם, טמון בו שכל וחכמה, שהוא החיות האלוקית, המחיה ומקיימת אותו¹⁶, ועל האדם להסתכל בכל דבר ולראות בו את החיות האלוקית שישנה בו¹⁷, שהיא חכמתו ית', שבה ברא את הדבר¹⁸ ועי"ז יזכה להתקרב ולדעת את ה' (לקמן יתבאר שענין זה זוכים ע"י לימוד התורה), ולקשר¹⁹ את עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר²⁰, וזאת כדי שיאיר לו השכל - החיות האלוקית שיש בכל דבר, להתקרב

מקורות ועיונים

11. נקט 'חן וחשיבות האמיתי', להוציא מענין 'חן של שקר', המבואר לקמן (קמא, תורה ט), שהם מיני חן שאנשים עושים באכילתם ומלבושיהם, שהם ענייני חן של הבלי עולם הזה, ואין זה ענין לחן האמיתי שבקדושה, שבזכותו מתקבלים התפילות.
  12. יש לפרש שב'חן' האמת, ה'חן' גורם את החשיבות, ולכן אמר אצל ישראל 'חן וחשיבות האמיתי', ואילו עתה שמדבר על החן של אומות העולם, אומר להיפך: 'החשיבות והחן', כי אצלם מחמת שיש להם חשיבות בעולם נעשה להם 'חן', אבל אין להם 'חן' מצד עצמם, אלא רק מחמת כוחם עושרם וחשיבותם וכו', נעשה להם 'חן' שלהם.
  13. ואף, ש'חן של אמת' ו'חן של שקר' הם שונים בתכלית, כי 'חן האמת' משיגים אותו ע"י תורה ותפילה כדלקמן, ואילו 'חן של שקר', הוא ענין
- של יופי ותאוות וכו', מ"מ ידוע שלכל דבר יש לו שורש בקדושה, וכמו שאהבה נפולה, שממנה באים לעבירות ותאוות, גם לה יש שורש בקדושה - באהבה דקדושה' והיא משתלשלת מספירת החדס העליונה (כמבואר לקמן תורה ל"ד), כך בענין ה'חן', ש'חן של שקר' הוא מנפילת 'חן האמת', ובנפילתו משתנה עניינו לגמרי לענייני טומאה ושקר, אבל השורש הוא מ'חן של אמת' שבקדושה.
14. נראה לבאר, דהנה 'חן' ו'גנה' הם אותה גימטריא, וידוע שישנן ארבע קליפות, כדכתיב (יחזקאל א, ד) 'רוח סערה וגו', ענן גדול, ואש מולקחת, ו'גנה' וגו', והן ג' קליפות גמורות ורעות, והקליפה הרביעית 'קליפת גנה' - בה יש גם חלק טוב. והחלק הטוב שבה, הוא מה שנפלו אליה ניצוצות קדושה - שהוא ה'חן' של עם ישראל, וכשהם נופלים אליה היא נקראת "גנה",

מקורות ועיונים

הזה, וכך יעמיק ויחשוב הרבה הרבה על כל דבר ודבר, ועל כל מקרה וענין שקורה עמו. וזהו שכתב שם עוד (באות כ"א), וז"ל: ענין זה לקשר החיצוניות אל הפנימיות, דהיינו להסתפל בכל דבר על השכל האמת שיש בו, ולהתקרב על ידי כל הדברים לה' יתברך, עכ"ל.

18. כתב בביאור הלקוטים (אות א'), וז"ל: להסתכל בהשכל של כל דבר, שהוא השכל והחכמה מהבורא בעצמו - שנמצא בכל דבר ודבר מחלקי בריאתו אשר ברא בחכמתו, כי כל חלקי הבריאה המגיעים להאדם, מחלקי הזמן והמקום והנבראים - דומם צומח חי מדבר שבהם - הכל נברא בחכמה, כמו שכתוב (תהלים קד, כד) "כֵּלֶם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ", ויש בכל דבר, חכמה שחייבה חכמתו ית' שזה הדבר ייברא בזה הכח ובזה התמונה ובזה הטבע, ויכולים להכיר עי"ז גדולת ה' ית', כמו שכתוב (שם) "מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כֵּלֶם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלֶאכֶת הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ". וצריך כל אחד להסתכל בחכמה זאת, ולהכיר עי"ז גדולת ה' ית', ולהתקרב לה' ית' עי"ז. וכשילך בדרך הזה, יאיר לו השכל בכל דרכיו - שיזכה לצאת מחשכת תאוות עולם הזה, עכ"ל. וכעין זה פירש גם במי הנחל.

19. מלשון רבינו מבואר, שישנה הסתכלות, וישנה התקשרות. ויש לבאר, כי הסתכלות היא בעין השכל, והתקשרות היא בלב, להתחבר אל הפנימיות שבכל דבר, גם בבחינה רגשית, לאהוב ולהרגיש את השכל שיש בכל דבר. וראה בלקוטי תפילות (כאן), וז"ל: וְתִשְׁפִּיעַ עָלַי חֲכָמָה וְשִׁכְלָה דְקַדְשָׁהּ, שְׂאֲזַכֶּה לְהִסְתַּפֵּל בְּכָל דְּבָר בְּאוֹר הַשִּׁכְלָה דְקַדְשָׁהּ שֵׁשׁ בּוֹ, לְדַבֵּק עֲצָמַי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְעוֹלָם.

20. כבעש"ט על התורה (בראשית אות י"א), כתב וז"ל: כמו שיש כ"ב אותיות בדיבורי תורה ותפילה, כך יש בכל ענייני החומר והגשמי שבעולם גם כן כ"ב אותיות, שבהם נברא העולם וכל אשר בו, וכמו שאמרו בש"ס דברכות (דף נה.) "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וכו', רק שהאותיות מלוכש בחומר ענייני העולם, בכמה כסיויין ולבושין וקליפות, ובתוך האותיות שורה רוחניות הקב"ה, עכ"ל. ועל פי יסוד זה, ביאר בלקוטי הלכות (יו"ד ח"ב הלכות כלאי בהמה ג, א), וז"ל: "יודע היתה בצלאל

וצריך לחזור ולהעלות אותם למקומם ולשורשם. וזה נעשה ע"י לימוד התורה, הנקראת "אֵילַת אֶהָבִים וְיַעֲלֵת חַן" - שמעלה חן על לומדיה. וכשמעלה ע"י התורה 'חן', היינו, שמעלה את הניצוצות מ"נגה" ל'חן', מתקיים בו "וּמִצָּא חַן וְשִׁכְלָה טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם", וממילא, מתקבלים כל תפילותיו.

15. מזה שנקט רבינו 'איש הישראלי' ולא נקט 'איש יהודי', יש לפרש ש'ישראלי' נטריקון: 'לי ראש', ו'ראש' מרמז על השכל והמוחין, וזהו 'איש הישראלי', היינו, שמשתכל בשכל שהוא ה'ראש' של כל דבר.

16. כמו שביאר הבעש"ט פרשת לך לך (אות י"ד), וז"ל: מה שמסתכל בשאר גשמיים כגון כלי, יחשוב מנין בא לכלי זה הנוי והצורה, על כרחך החומר - הוא הפסולת, והנוי והצורה - הוא הרוחני והחיוני מזה הכלי, והוא גם כן חלק אלו"ה ממעל. וכן כשאוכל יחשוב שהטעם והמתיקות של דבר מאכל הוא, בא מכח חיוני והמתיקות של מעלה שהוא חיותו, ובדומם יש גם כן חיות, שאנו רואים שיש לדומם הוא קיום ועמידה, נמצא שיש בכל מקום חיות אלו"ה ממעל. ואם מסתכל תמיד כך, נמצא מסתכל במחשבה (בחינת השכל שבכל דבר), ואין הסתכלות שלו אלא הסתכלות בעבור אין סוף ברוך הוא.

17. לקמן מבואר, ש'יעקב אבינו' היה מסתכל בשכל שבכל דבר, וכתוב (בראשית כ"ב) "סֵלֶם מִצָּב אֲרֻצָּה וְרָאִשׁוֹ מִגֵּיעַ הַשְּׂמִימָה", וביאר בלקוטי הלכות (חיו"מ ח"ב הלכות פקדון ד, יט) וז"ל: רָצָה (יעקב) שֶׁהָאָדָם וְכָל הַתְּלוּי בּוֹ וְנִלְוָה אֵלָיו, הִפְלִי בְּבַחֲיִנַת "סֵלֶם מִצָּב אֲרֻצָּה וְרָאִשׁוֹ מִגֵּיעַ הַשְּׂמִימָה", פִּי כָּל דְּבָר יֵשׁ לוֹ שׁוֹרֵשׁ לְמַעְלָה, וְאֵף עַל פִּי שֶׁבְּכָאֵן הַדְּבָר מִצָּב אֲרֻצָּה, כִּי מְלַבֵּשׁ בְּאַרְצִיּוֹת וְגַשְׂמִיּוֹת, אֲבָל רָאִשׁוֹ מִגֵּיעַ הַשְּׂמִימָה, כִּי יֵשׁ בּוֹ חֲכָמָה וְשִׁכְלָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רָאִשׁ שֶׁמִּגֵּיעַ עַד לְשָׁמַיִם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְצָרִיכִין לְקַשֵּׁר הִפְלֵל לְשִׁרְשׁוֹ, עכ"ל. מבואר, דלמצוא את השכל שיש בכל דבר, פירושו למצוא בכל 'חיצוניות' (היינו, בדבר הנגלה כאן בעולם), את 'הפנימיות' המחיה אותו, איך 'ראשו מגיע השמימה', כלומר, כיצד ע"י הדבר הזה ישנה תועלת בעבודת ה'. וכן, מה הטעם הפנימי, שדבר זה נברא בעולם, ומדוע ברא אותו ה' בצורה כזו, ומה התכלית שלו, ואיזה התפארות יש לה' ית' מהדבר

אותו הדבר. פי השכל הוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו, כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת ת, א) "חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו". וְזֶה בְּחֵינֵת יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זָכָה לְבִכּוּרָה שֶׁהוּא רֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת חֲכֵמָה (תקונים תקון י"ד דף ל. זתר משפטים קכא); כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קיא, י) "רֵאשִׁית חֲכֵמָה". וְזֶה בְּחֵינֵת (בראשית כז, לו) "וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים", וְתַרְגּוּם אוֹנְקֵלוֹס: "וְחֲכֵמָנִי". וְזֶה בְּחֵינֵת 'שְׁמֹשׁ', כִּי הַשֶּׁכֶל הוּא מֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו כִּמוֹ הַשְּׁמֹשׁ. וְזֶה בְּחֵינֵת (משלי ה, יח) "וְאָרְחָ צְדִיקִים כְּאֹרֶךְ נֶגְהָ הוֹלֵךְ וְאֹרֶךְ עַד נִכְוֵן הַיּוֹם". וְזֶה בְּחֵינֵת חַיִּית – לְשׁוֹן חַיִּוֹת (עין זוהר פניחס רמח; ובתיקונים תיקון ס"ה צ"ג). כִּי הַחֲכֵמָה וְהַשֶּׁכֶל הוּא הַחַיִּוֹת שֶׁל כָּל דָּבָר, כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת י, יב) "חֲחֻכְמָה תַּחֲיֶה" וְכוּ'.

עוֹטָה אוֹר

לְחַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַדָּבָר. כִּי הַשֶּׁכֶל – הַחַיִּוֹת הַאֲלוּקִית הוּא אֹרֶךְ רוּחָנִי גְדוֹל, וּמֵאִיר לוֹ לְאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו, שִׂידַע כִּיצַד לְהִתְקַרֵּב לֵה' וּלְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמַּכְשׁוּלִים, הַמַּפְרִיעִים לוֹ לְהִתְקַרֵּב לֵה'; כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (קהלת ח, א): "חֲכֵמַת אָדָם תֵּאִיר פָּנָיו"²¹ – הָאָדָם שֶׁזּוֹכֵה לְחֻכְמָה אֲלוּקִית, הִיא מֵאִירָה לִפְנֵי כָּל דְּרָכָיו (וּתְתַפְּרֵשׁ הַמִּילָה 'פָּנָיו' כִּמוֹ לִפְנֵי), הָרִי, שֶׁ'חֻכְמָה' הִיא בְּחֵינֵת 'אוֹר', וַיְכֻלָּה לְהֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו וְכוּ"²².

יבאר, ש'יעקב' נקרא כן, משום שזו היתה בחינתו, להסתכל בשכל של כל דבר, ושהחכמה היא בחינת 'שמש' ובחינת אות ח'.

וְחֻכְמָה זֶה בְּחֵינֵת²³ יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זָכָה לְדַרְגָּה זוֹ, שֶׁהִסְתַּכַּל בְּשֶׁכֶל שֶׁבְכָל דָּבָר וְהִתְקַשֵּׁר אֵלָיו עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ 'אוֹר' בְּכָל דְּרָכָיו (פי הנחל), וְהֵרְאִיָּה שִׂיעֵקֵב זָכָה לְבַחֲנֵה זוֹ, כִּי יַעֲקֹב זָכָה לְבִכּוּרָה עַל יְדֵי כֶךְ, שֶׁקָּנָה אוֹתָהּ מַעֲשִׂיו, שֶׁהַבְּכוּרָה הוּא רֵאשִׁית²⁴, שֶׁהָרִי הַבְּכוּר הוּא הָרֵאשׁוֹן בְּבָנִים, שֶׁרֵאשִׁית הוּא בְּחֵינֵת חֲכֵמָה (תקונים תיקון י"ד דף ל. זתר משפטים ח"ב קכא); כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קיא, י): "רֵאשִׁית חֲכֵמָה", הָרִי, שֶׁ'חֻכְמָה' נִקְרָאת 'רֵאשִׁית'²⁶ וּבְכוּרָה הִיא 'רֵאשִׁית' וּמִמִּילָא הִיא בְּחֵינֵת 'חֻכְמָה'. וּמִכִּיוֵן, שִׂיעֵקֵב זָכָה לְבִכּוּרָה, הָרִי שֶׁזָּכָה לְבַחֲנֵת 'חֻכְמָה'. וְזֶה בְּחֵינֵת הַכְּתוּב, שֶׁאֵמַר עֲשׂו עַל יַעֲקֹב שֶׁנִּטַּל מִמֶּנּוּ אֶת הַבְּכוּרָה וְהַבְּרוּכָה (בראשית כז, לו): "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים", וְתַרְגּוּם אוֹנְקֵלוֹס: "וְחֲכֵמָנִי" – דֵּהֵינּוּ, שֶׁעֲשׂו תְּמָה, הָאֵם מִפְּנֵי זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם 'יעקב', עַל שֵׁם חֻכְמָתוֹ, שֶׁהִיא חֹכֵם מִמֶּנִּי פַעַמִּים, וְלִקַּח מִמֶּנִּי גַם אֶת הַבְּכוּרָה וְגַם אֶת הַבְּרוּכָה? הָרִי, שִׂיעֵקֵב נִקְרָא בְּשֵׁם 'יעקב' עַל שֵׁם חֻכְמָתוֹ.

וְהַחֲכֵמָה וְהַשֶּׁכֶל שִׂישְׁנוּ בְּכָל דָּבָר זֶה בְּחֵינֵת שְׁמֹשׁ²⁷, כִּי הַשֶּׁכֶל הוּא מֵאִיר לוֹ לְאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו בְּרוּחָנוּת, כִּמוֹ שְׁמֹשׁ שֶׁמֵאִירָה לְאָדָם אֶת דְּרָכָיו בְּגַשְׁמִיּוֹת, וּבְשׁוֹרְשֵׁם הַעֲלִיּוֹן, הַחֲכֵמָה וְהַשְּׁמֹשׁ הֵן בְּחֵינָה אַחַת. וְזֶה בְּחֵינֵת הַכְּתוּב (משלי ה, יח): "וְאָרְחָ צְדִיקִים כְּאֹרֶךְ נֶגְהָ הוֹלֵךְ וְאֹרֶךְ עַד נִכְוֵן הַיּוֹם" – דְּרַכְסֵם שֶׁל הַצְּדִיקִים מֵאִירָה, כִּמוֹ אוֹר הַשְּׁמֹשׁ שֶׁמִּתְחִיל לְזֻרוּחַ בְּאוֹר קֶטָן, וְהוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר עַד חֲצוֹת הַיּוֹם, שֶׁאֵזַר הָאוֹר הוּא בְּחֻזְקוֹ וּגְבוּרָתוֹ. וּמִבּוֹאֵר, שֶׁהַדָּרֶךְ לְהַשִּׁיג אֶת אוֹר הַשֶּׁכֶל ע"י הַהִתְבַּוְּנָנוּת בְּשֶׁכֶל שֶׁל כָּל דָּבָר, הִיא מַעֲטָ מַעֲטָ, כִּי בְּתַחֲלִילָה יֵאִיר לוֹ רַק אֵיזָה נִיצוּץ שֶׁל שֶׁכֶל וְרַמְזוֹ בְּעִבּוּדַת ה', וְאִח"כ יֵאִיר יוֹתֵר וַיִּבֶן יוֹתֵר רְמוּזִים, עַד שִׂיאִיר לוֹ כְּאוֹר הַשְּׁמֹשׁ בְּחֲצוֹת הַיּוֹם, שֶׁהוּא אוֹר חֻזֵק בְּיוֹתֵר.

וְהַחֲכֵמָה וְהַשֶּׁכֶל שִׂישׁ בְּכָל דָּבָר זֶה בְּחֵינֵת הָאוֹת חַיִּית מְתִיבַת חַן, כִּי אוֹת חַיִּית הִיא לְשׁוֹן חַיִּוֹת, וְחַיִּוֹת הוּא בְּחֵינֵת חֻכְמָה²⁸, כִּי הַחֲכֵמָה מַחִיָּה אֶת הָאָדָם הַזּוֹכֵה לָהּ. וּלְפִי זֶה, 'סְפִירַת הַחֲכֵמָה', (י): "חֲחֻכְמָה תַּחֲיֶה וְכוּ' בַעֲלִיָּה", כִּי הַחֲכֵמָה מַחִיָּה אֶת הָאָדָם הַזּוֹכֵה לָהּ. וּלְפִי זֶה, 'סְפִירַת הַחֲכֵמָה', שֶׁהִיא בְּחֵינֵת הַהִסְתַּכְּלוּת בְּשֶׁכֶל שֶׁל כָּל דָּבָר, שֶׁהִיא ה'חַיִּוֹת' שֶׁלּוֹ, נִרְמֶזֶת בְּאוֹת ח', וְהִיא הָאוֹת ח' מְתִיבַת חַן'.

מקורות ועיונים

אבל לא בכל התכונות המאפיינות אותו אלא רק בחלק מהן, אנו אומרים שזה 'בחינת זה', והכוונה מצד אותן תכונות שבהן הם דומים.

24. לכאורה, יש להעיר, שהרי 'יעקב' הוא לשון 'עקב' וסוף. אמנם האמת היא, שדוקא שם 'יעקב' רומז לכל המבואר כאן, שכן, בכל דבר שבעולם אנחנו רואים רק את החלק הגשמי והחיצוני שלו, שהוא בחינת 'עקב', אמנם 'יעקב', מוסיף את האות 'י' לכל דבר, כי האות 'י' היא על שם החכמה והמחשבה (כדלקמן תורה ע"ג, צ"ד, קפ"ה), וזוהי ההתבוננות בשכל שבכל דבר, 'י' - חכמה, 'עקב' - כל דבר גשמי, ומחבר את שניהם יחד.

25. וז"ל התיקונים: תא חזי 'חכמה עלאה' עלה אתמר (שמות יג, כ) "קדש לי כל בכור", דכל בכורים על שמה אתקריאו וכו', 'חכמה' ודאי עלה אתמר (יחזקאל מד, ל) "ראשית כל בכורי כל" [נתרגום: בא וראה, החכמה העליונה, עליה נאמר "קדש לי כל בכור", שכל הבכורים נקראו על שמה וכו', 'חכמה' ודאי עליה נאמר "ראשית כל בכורי כל"].

26. הגם ש'ספירת החכמה' אינה הספירה הראשונה מעשר ספירות, כי הכתר היא הספירה הראשונה, מ"מ מבואר בעץ חיים (שער מ"ב פ"א), שספירת ה'כתר' היא בחינה עליונה, כמו כתר המלך שהוא למעלה מראשו ואינה מכלליות ראשו, ועל כן לפעמים אינה מכלל הספירות (ובמקומה נמנית ספירת ה'דעת'), ואז ספירת ה'חכמה' היא (ראשונה) "ראשית חכמה", ויצדק לקרוא לה 'ראשית' ו'בכור'. והנה במנין 'עשר ספירות', מונים את הכתר, ולא מונים את ה'דעת', מ"מ בהמשכת השפע מפנימיות הספירות למטה, לא מונים את ה'כתר', כי הוא מקושר מאוד ב'אין סוף' הנעלם, ולכן מונים מתחילה את החכמה, ובמקום הכתר נוסף 'דעת'. וראה בענין זה באריכות בעץ חיים (שער כ"ג פרק ה').

27. וכן יעקב נקרא 'שמש', כמו שמוכא במדרש (בראשית רבה פד, יא) בשעה שאמר יוסף (בראשית לו, ט) "והנה השמש והירח", אמר יעקב מי גילה לו ששמי 'שמש', ע"כ. וכן הוא בזוהר (ויצא ח"א סוף דף קמו:): "וְנַרְחַשׁ הַשֶּׁמֶשׁ" - דא יעקב.

28. ראה זוהר פרשת פינחס (ח"ג דף רמ"ה), ובתקוני זוהר תיקון ס"ה (דף צו:).

לצורך אותיות שנבחרו בהם שמים וארץ, פי האותיות שבהם נברא כל דבר ודבר הם בחינת השכל השניף לכל דבר ודבר, פי "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם" (תהלים לג, ו), ובכל דבור ודבור יש בו חכמה ושכל, פי הדבור הוא התגלות הדעת, כמו שכתוב (משלי ב, ו): "מפיו דעת ותבונה", דהינו החכמה והשכל שעל ידו נתנה הדבר, כמו שכתוב (תהלים קד, כד): "כלם בחכמה עשית". ובצלאל היה יודע האותיות שבהם נבראו שמים וארץ, דהינו האותיות והשכל השניף לכל דבר ודבר מבריאת שמים וארץ, שכלם הם בחינת צמצומים שצמצם השם יתברך כל דבר ודבר עד שנתנה בדמות הגה ובתמונה הזאת.

21. ולזכות לענין זה, להסתכל בשכל של כל דבר, עד שיקשר את החיצוניות הנראית בכל דבר אל הפנימיות שלו, ביאר בליקוטי הלכות (פקדון ד, כא), וז"ל: זה הענין הוא גבה ונעלם מאד מנגי אדם, ואי אפשר לזכות לזה כי אם על ידי התורה הקדושה, אשר על ידה מנגיעין היצר הרע ומגבירין היצר הטוב על היצר הרע, שעל ידי זה מתגבר בחינת מלכות קדושה (כמבואר בסמוך) שהיא בחינת הצמצום, שעל ידי זה דיקא יכולין להשיג השכל. וכל אחד פפי מה שמשבר תאות לבו, כמו כן זכה לזה השכל וכו', עכ"ל. (וע"ש לעיל באות ג.)

22. כתב באיבי הנחל וז"ל: עיקר החן הוא כשמאיר חיות הרוחני בתוך הגשמי, כי הגשמי לבד אין בו שום חן, וכן הרוחני לבד אין שייך לומר בו חן, מאחר שאין שום תפיסה בדבר רוחני לבד. רק כשמאיר הרוחני בגשמי, אז יש להדבר חן. כמו שאנו רואים בחוש, שהעפר אין לו שום חן, אבל האבנים טובות שמאירין, שהוא בחינת השכל בחינת חכמת אדם תאיר פניו" על כן יש להם חן. והנה כתיב (תהלים קד, כד) "כלם בחכמה עשית", שבכל דבר שבעולם מלוכש בהעלם השכל הרוחני המחיה אותו, רק שלפעמים הוא בהעלם גדול, על כן אין להדבר חן, אבל כשמאיר בגלוי, יש להדבר חן.

23. כתב ר' רפאל גבירץ, וז"ל: המושג 'בחינה' נזכר בהרבה ספרי קבלה, והפירוש, כגון צבע האפור שהוא בחי' שחור מצד השחרות שבו והוא בחי' לבן מצד הלבנונית שבו, דהיינו, שדבר שהדומה לדבר אחר

ג. אך מַחֲמַת שְׁאוֹר הַשֶּׁכֶל גְּדוֹל מְאֹד, אִי אֶפְשָׁר לְזַבּוֹת אֵלָיו כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת נו"ן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים עב, יז) "לִפְנֵי שָׁמַשׁ יִנּוֹן שָׁמוֹ", וּפְרַשׁ רַש"י 'לְשׁוֹן מַלְכוּת'. וְזֶה בְּחִינַת 'לְבָנָה', כִּי הַלְבָנָה אֵין לָהּ אֹר מְעַצְמָהּ כִּי אִם מִזֶּה שֶׁמְקַבֵּל מִחֶשְׁמֵשׁ (וְזֶה יוֹחֵי ח' א"א רלח. ודף רמט:). וְזֶהוּ בְּחִינַת 'מַלְכוּת', דְּלִית לָהּ מְגֻרְמָה בְּלֹבָם (וְזֶה רִישׁ ח"א קפא), אֲלֵא מִזֶּה שֶׁמְקַבֵּל

עוֹטָה אֹר

לאחר שביאר, שכדי להגיע ל'חן', צריך להסתכל בשכל ובכל דבר, שזוהי בחינת חכמה, שהיא החיות - אות ח'.
באר עתה, כיצד זוכה לאות נ' של 'חן'.

ג. אך מַחֲמַת שְׁאוֹר הַשֶּׁכֶל והחכמה הזו שיש בכל דבר, הוא גְּדוֹל מְאֹד והשכל הגשמי של האדם הוא מוגבל, לכן אִי אֶפְשָׁר לְזַבּוֹת אֵלָיו (לאור השכל) כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת נו"ן, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מַלְכוּת'²⁹ שהיא בחינת 'אמונה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים עב, יז): "לִפְנֵי שָׁמַשׁ יִנּוֹן שָׁמוֹ"³⁰ - קודם שמשגיגים את השמש, שהיא בחינת 'חכמה', צריך להשיג את בחינת נו"ן³¹, וּפְרַשׁ רַש"י: על המילה 'ינון' שהיא 'לְשׁוֹן מַלְכוּת'³², ושורש תיבת 'נון' הוא האות נו"ן. נמצא, שהאות נו"ן רומזת על 'ספירת המלכות', שהיא בחינת 'אמונה'³³, לקבל עול מלכות שמים באמת ותמימות, ולצפות ולהשתוקק לקבל את אור השכל דקדושה³⁴. וביאור הדברים³⁵: קודם שזוכים למדרגה זו של 'להסתכל בשכל של כל דבר', שהוא שכל נפלא ואור גדול, צריך אדרבה לצמצם את השכל³⁶, שזוהי בחינת 'מלכות'³⁷, כמו שדרש את הפסוק 'ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום' - שבתחילה האור והשכל הוא בצמצום כעין זריחת השמש, וצמצום השכל הוא ע"י אמונה, שמאמין שיש שכל וחכמה בכל דבר ודבר, אף שאינו משיג ומבין את זה³⁸. וכשמצמצם עצמו ומסתמך רק על אמונה, יזכה להשיג גם את השכל.

וְזֶה הַצְּמִצּוּם שֶׁל אֹר הַשֶּׁכֶל, הַיְינוּ, לְהֵאמִין שִׁישׁ בְּכָל דָּבָר שֶׁכָּל נִפְלֵא, אִף שְׁאִינוּ מִבִּין וּמְשִׁיג אוֹתוֹ, וְעִי"ז זֹכֵה לְאוֹר הַשֶּׁכֶל, זֶה הִיא בְּחִינַת 'לְבָנָה'³⁹ שהיא מביאה את אור השמש בצמצום, כִּי הַלְבָנָה אֵין לָהּ אֹר מְעַצְמָהּ כִּי אִם מִזֶּה שֶׁמְקַבֵּל מִחֶשְׁמֵשׁ (וְזֶה יוֹחֵי דף רלח. ודף רמט:)⁴⁰, וְזוּהִי בְּחִינַת 'הַצְּמִצּוּם' הַנִּי"ל, הַמְזַכֵּה אֶת הָאָדָם לְאוֹר הַשֶּׁכֶל הַנִּי"ל, כִּי בְּתַחִילָה צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת כָּל שֶׁכָּלּוֹ לְגַמְרִי (בְּבַחֲמַת אֵין לוֹ אֹר מְעַצְמוֹ), וְאִז יֵאָר בּוֹ אֹר הַשֶּׁמֶשׁ מֵעַט מֵעַט, כְּמוֹ הַלְבָנָה שֶׁהִיא בְּתַחִילָה קַטְנָה מְאֹד, עַד שֶׁמִּתְמַלֵּאת כּוֹלָהּ⁴². וְזֶהוּ הָעֵינִין שֶׁל בְּחִינַת 'מַלְכוּת' שֶׁנִּרְמֶזת בְּלְבָנָה⁴³, דְּלִית לָהּ מְגֻרְמָה - שְׁאִין לָהּ מְעַצְמָה בְּלֹבָם, אֲלֵא מִזֶּה

מְקוֹרוֹת וְעִינִים

29. הטעם שהמלכות נרמזת באות נו"ן, עיין בזה ויקהל (ח"ב דף רטו.), שמבואר שם שהמלכות נקראת נו"ן. ובמתוק מדבש שם פירש: שהמלכות היא אות ה' האחרונה של שם הוי"ה, והמלכות יש בה עשר ספירות, כידוע שכל ספירה כלולה מעשר, ואות ה' כשהיא מתמלאת עשר פעמים הרי היא נ'.
30. בפשט הכתוב פירש"י: כל זמן זריחת השמש, דהיינו כל זמן הבריאה, תהיה נזכרת מלכותו וגדולתו של שלמה המלך.
31. כן ביאר בלקוטי הלכות (פקדון ד, סוף אות ב') ובביאור הלכותים. ויש להוסיף ולרמז כי 'ינון' - הוא י' נו"ן, כי הנו"ן היא המלכות שמצמצמת
- ומביאה את האור הגדול של החכמה הנמרזת באות י'.
32. לשן רש"י: "ינון" - לשון מלכות ושררה, כמו (משלי כט, כא) "וְאֶתְרִיתוּ הֶהָיָה מְנוֹן" (מלך ושליט), וכן (תהלים עד, ח) "אָמְרוּ בְּלִבָּם נִינֵם יַחַד" - מלכיהם יחד.
33. ביאר בלקוטי הלכות (פקדון ד, כא), וז"ל: עֶקֶר הַתְּכֵמָה וְהַשֶּׁכֶל הָאֵמֶת, הוּא הָאֵמוּנָה שֶׁהִיא כָּל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיט, פו): "כָּל מִצְוֹתַי אֵמוּנָה", הַיְינוּ שְׁצָרִיכִים לְהִתְנַהֵג כָּל דְּבָר עַל פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְיִשְׁמַטְפֵּל בְּאִיזָה דְּבָר, יִדַע וְיֵאֱמִין בְּאֵמוּנָה שֶׁלְמָה שֶׁבְּרָאֵי יֵשׁ בְּזֶה הַדְּבָר שֶׁכָּל גְּדוֹל, וְיִכּוֹלִין לְהַפְּיֵר בְּזֶה הַדְּבָר גְּדוֹל הַבּוֹרָא תִּפְרָךְ

מקורות ועיונים

והמחזין מחמת רבוי אור, כי אור השכל גדול מאד, ואי אפשר לקבלו פי אם על ידי בחינת מלכות שהוא בחינת מדה, בחינת נוי, ע"כ.

37. בהסתכלות שטחית, 'מלכות' היא היפך הענין של הצמצום, אולם, באמת עיקר ענין ה'מלכות' הוא 'צמצום', כי 'אין מלך בלא עם'. נמצא, שכל כח המלך הוא רק מהעם, וכלשון המובאת בסמוך גבי הלבנה, שאין לה אור מעצמה אלא רק מה שמקבלת מן השמש, כך המלך אין לו שום כח וממשלה מצד עצמו, רק מה שמקבל מהעם. ונמצא, שמלכות היא צמצום, כי מצטמצם הכח והחכמה של עם שלם לתוך אדם אחד, שהוא הכח שלהם והוא השכל שלהם וכו'.

38. וזו היתה הנהגת יעקב, שהיה 'איש תם' והיה גם בבחינת 'ויחכמני', כי התמימות היא בחינת 'ספירת המלכות', בחינת אמונה, וממנה הגיע לבסוף ל'ויחכמני' שהיא החכמה, להסתכל בשכל של כל דבר.

39. כתב בביאור הלוקטים (אות יא), "זו"ל: יש בכח האדם להתגבר ביצרו הטוב, להכניע את עצמו כנגד אור החכמה והחמה, אשר בהעלם נפלא תאיר ותזריח במ'ח' כל אדם, אשר מצדו (המוח) משולל הוא מכל התאוות והמדות הרעות (כי הם רק בלב, וכשמכניע את הלב כנגד המוח). כי אז נחשב ה'לב' לכלי הניון, כפני ל'ביניה' (אותיות ה'לב' ג), אשר תקבל בעצמה אור הח'מה שבמ'וח', ובזה לבד נקרא בשם חכם האמיתי, עכ"ל.

40. "זו"ל: דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא. [תרגום: זו היא הלבנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש].

41. "זו"ל: סיהרא לית לה נהורא מגרמה, אלא בשעתא דאתחבר עמה שמשא אתנהירת. [תרגום: ללבנה אין אור משל עצמה, אלא בשעה שמתחבר עמה השמש היא מאירה].

42. ובהמשך מביא את הפסוק (ישעיה ל, כו) "ויהיה אור הלבנה כאור החמה", שזו שלמות מילוי הלבנה, שהשיגה בשלמות את השכל שבכל דבר, ונעשית גם היא עצמה כספירת החכמה.

43. זוהר רעיא מהימנא פרשת כי תצא (ג"ח דף רפא.). ומבואר בפרד"ס שער ערכי הכינויים (שער כ"ג פרק טז), "זו"ל: יש מתמיהים על ענין דלית לה מגרמה כלום וכו'. [אבל], כי כמו שהירח הוא עצם לטוש

ולהתקרב על ידי זה להשם יתברך. ואם יזכה לידע ולהבין בזה איזה שכל הנוגע לעבודת השם יתברך - מה טוב, ואם לאו, יצמצם שכלו ויסמוך על אמונה, עד שיזכה שיזכר גופו כראוי, אז יזכה להבין כראוי לו. אבל על כל פנים אפילו כל זמן שאינו מבין היטב השכל שיש בכל דבר, הוא מאמין באמונה שבאמת יש בו חכמה ושכל גדול, פי 'כלם בחכמה עשית', והכל בשביל להתקרב על ידי זה להשם יתברך ולהפיר אותו יתברך על ידי זה כמו שכתוב (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו".

34. כמבואר בקיצור לקוטי מוהר"ן (אות ח), "זו"ל: אי אפשר לזכות אל אור השכל הנ"ל, פי אם על ידי בחינת מלכות, דהינו שיקבל עליו מלכות שמים באמת ובאמונה שלמה, ויצמצם דעתו ויסלק כל חקמתו לגמרי, כאלו אין לו שום שכל עצמו כלל, וימאס בכל החכמות והשכליות חיצוניות, ויצפה וינסוף וישתוקק רק לקבל אור וחיות מהשכל והחכמה אמיתיות, שהוא בחינת 'השכל העליון דקדושה', שהוא עקר החיות דקדושה בכל דבר.

35. על פי דברי מי הנחל, שכתב "זו"ל: אי אפשר לזכות לילך בדרך זו הקדושה, כי אם על ידי בחינת 'מלכות', שיקבל עליו עול מלכות שמים באמת ובתמימות, כמו שכתוב (בראשית כה, כז) "ויצקב איש תם", וימאס בכל החכמות ושכליות חיצוניות, וישתוקק תמיד לקבל אור וחיות העליון דקדושה שיש בכל דבר. וכל זמן שאינו מבין השכל והחכמה שיש בכל דבר, יאמין באמונה שלמה שיש בכל דבר חכמת הבורא, אז יזכה ברבות הזמנים שיבין השכל שיש בכל דבר וכו'. וידוע ש'ספירת המלכות', היא בחינת 'אמונה', ועל כן על ידי בחינת 'מלכות' יזכה לאור השכל הזה שיאיר לו בכל דבר, אפילו כשיבוא למקום חושך ואפילה שידמה לו שקשה שם להתקרב להשם יתברך, גם שם יאיר לו השכל למצוא גם שם את השם יתברך, ולהתקרב משם דייקא להשם יתברך. (וע' בלקוטי הלכות פקדון ד, ד).

36. כמבואר בלקוטי הלכות (פקדון ד, ב), "זו"ל: על ידי שמתקנין בחינת 'מלכות', שהוא בחינת נוי, שהוא בחינת 'צמצום ומדה' - לקבל החכמה והמחזין בהדרגה ובמדה. פי בלא תקון בחינת המדה והצמצום שהוא בחינת מלכות, אי אפשר לקבל את החכמה

מִן הַחַיִּית, שְׁחִיא בְּחֵינַת חֲכָמָה, בְּחֵינַת שְׁמֹשׁ בְּנִ"ל, וְנַעֲשֶׂה (ישעיה ל, כו) "אֹר הַלְּבָנָה כְּאֹר
הַחֲמָה":

ד אָבֵל מִי שְׂאִינוּ מְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֶל הַשֶּׁכֶל וְהַחֲכָמָה וְהַחַיִּית, שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, זֶה בְּחֵינַת עֲשׂו
שְׂבֹזָה אֶת הַבְּכוֹרָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית כה, לד) "וַיְבֹז עֲשׂו אֶת הַבְּכוֹרָה" – דְּחִינוּ הַשֶּׁכֶל בְּנִ"ל,
בְּחֵינַת (משלי יח, ב) "לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתַבּוּנָה כִּי אִם בְּהַתְנַלּוֹת לְבוֹ". וְזֶה בְּחֵינַת מְלָכּוֹת הַרְשָׁעָה,
בְּחֵינַת לְבָנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׁעָלֶיהָ נְאֻמֵּר (ישעיה כה, כג) "וְחִפְרָה הַלְּבָנָה" וְכו' (עיין תיקון ח' דף כד.).

עוֹטָה אֹר

שְׁמֹמְקֵלַת מִן הַחַיִּית, שְׁחִיא בְּחֵינַת חֲכָמָה, בְּחֵינַת שְׁמֹשׁ בְּנִ"ל, כִּי עֲנִינָה שֶׁל סְפִירַת הַמְּלָכוֹת,
הוּא לְקַבֵּל אֶת אֹרֶם שֶׁל תִּשְׁעֵי הַסְּפִירוֹת שֶׁמְעַלֶּיהָ וְלַהֲבִיא אֹרֶם זֶה לְעוֹלָם, אֵךְ אֵין לָהּ אֹרֶם עֲצָמָה כִּלְלֵ. וְעַל
יְדֵי, שֶׁהָאֵדָם זוֹכֵה לְבְּחֵינַת מְלָכוֹת' וּמְקַבֵּל עַל יְדֵי זֶה אֹרֶם הַשֶּׁכֶל וְהַחֲכָמָה, נַעֲשֶׂה אֹרֶם הַלְּבָנָה כְּאֹרֶם
הַחֲמָה⁴⁴, כִּי נַעֲשֶׂה יַחּוּד בֵּין סְפִירַת הַחֲכָמָה (אות ח') לְסְפִירַת הַמְּלָכוֹת⁴⁵ (אות ו'), בְּחֵינַת 'חַן', וְהַמְּלָכוֹת' מְקַבֵּלַת
אֶת אֹרֶם הַחֲכָמָה' בְּמִלּוּא, עַד שֶׁנַּעֲשׂוֹת שֶׁתִּיהֵן שׁוֹת כְּמוֹ בִּשְׁעָה שֶׁנִּבְרָאוּ⁴⁶.

לאחר שביארה, שכדי לזכות לחן' צריך להיות בבחינת לבנה', שאין לה מגרמה כלום, ולצמצם את שכלו ולהאמין
שישנו שכל גדול בכל דבר, שהוא חיותו, ואז זוכה ליחוד חמה ולבנה, עד שזוכה שיאיר לו השכל כמו השמש. וזוהי
בחינת 'חן', חיבור הלבנה שהיא חן' עם אות ח', שהיא השמש, החכמה והחיות. יבאר, את בחינת נפילת החן', שהיא
החן של הסטרא אחרא, היינו, בחינות לבנה ושמש של סטרא אחרא, שהן היפך הקדושה.

ד. אָבֵל מִי שְׂאִינוּ מְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֶל הַשֶּׁכֶל וְהַחֲכָמָה וְהַחַיִּית שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, וְרוּאָה בְּכָל דְּבַר
רַק אֶת הַגִּשְׁמִיּוֹת שֶׁלּוֹ וְלֹא אֶת הַשֶּׁכֶל, שֶׁהוּא הַחַיִּית שֶׁל כָּל דְּבַר, וּמַחֲמַת זֶה נִמְשָׁךְ אַחֵר תְּאוּוֹתָיו, שֶׁבְּכָל
דְּבַר שֶׁהוּא מְסַתְּכֵל, הוּא מַחֲפֵשׁ רַק כִּיצַד הוּא יִכּוֹל לְהִנּוֹת מִמֶּנּוּ, הַנְּאֻה גִּשְׁמִית⁴⁷, (הִיפֵךְ הַהִסְתַּכְלוֹת בְּשֶׁכֶל שֶׁל כָּל
דְּבַר, שֶׁפִּירוּשׁוֹ לְרֹאוֹת בְּכָל דְּבַר כִּיצַד הוּא מְבִיא לְעַבּוּדַת ה'), זֶה בְּחֵינַת עֲשׂו שְׂבֹזָה אֶת הַבְּכוֹרָה בְּשִׁבִיל הַנְּאֻה גִּשְׁמִית
שֶׁל נְזִיד עַד־שִׁים⁴⁸, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית כה, לד): "וַיְבֹז עֲשׂו אֶת הַבְּכוֹרָה", דְּחִינוּ שֶׁעֲשׂו בִּיזָה אֶת
הַשֶּׁכֶל בְּנִ"ל⁴⁹, כִּי הַבְּכוֹרָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית, הִיא בְּחֵינַת 'חֲכָמָה', וּבְמַכִּירַת הַבְּכוֹרָה וּבִיזוּיָה ע"י עֲשׂו, הִיא גַּם
בִּיזוּי לַחֲכָמָה. בְּחֵינַת הַכְּתוּב (משלי יח, ב): "לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתַבּוּנָה - שְׂאִינוּ מְתַבּוֹנֵן בְּתַבּוּנָה וּבַחֲכָמָה
הָאֱלוּקִית, שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר, כְּדִי לְנַהֵג עִמּוֹ כְּרִצּוֹן ה', כִּי אִם בְּהַתְנַלּוֹת לְבוֹ" - כִּי מְסַתְּכֵל רַק כִּיצַד יִמְלֵא
אֶת תְּאוּוֹת לִבּוֹ. וְזֶה - הִינוּ סִילוּק הַבְּכוֹרָה וְהַשֶּׁכֶל, כְּדִי לֵילֵךְ אַחֵר תְּאוּוֹתָיו כְּבַחֲמָה, זֶהוּ בְּחֵינַת מְלָכּוֹת
הַרְשָׁעָה, בְּחֵינַת לְבָנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא⁵⁰, שְׁעָלֶיהָ נְאֻמֵּר (ישעיהו כה, כג): "וְחִפְרָה הַלְּבָנָה" וְכו' וּבּוֹשָׁה
הַחֲמָה⁵², כִּי מֶלֶךְ ה' צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם", שֶׁלְעַתִּיד לְבוֹא יִתְבַּיֵּשׁוּ וְיִכְלְמוּ הָעוֹבְדִים לַחֲמָה וְלַלְבָנָה
(רש"י). נִמְצָא, שִׁישְׁנָה לְבָנָה שֶׁצְרִיכָה לְהַתְבַּיֵּשׁ, וְהִיא 'הַלְּבָנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא', וְהִיא תִכְנַע וְתִתְבַּיֵּשׁ בְּפְנֵי
הַלְּבָנָה שֶׁבְּקְדוּשָׁה, שֶׁהִיא 'סְפִירַת הַמְּלָכוֹת' הַקְּדוּשָׁה.

מְקוּרוֹת וְעִיּוּנִים

גופו ומקבל עליו עול מלכותו יתברך בתמימות גדול
ובאמונה שלימה, ומצפה ומייחל בכל עת לזכות על
ידי זה הצמצום שהוא בחינת מלכות בחינת לבנה,
להשיג על ידי זה הארה אמיתית מהשכל העליון
שהוא בחינת שמש, על ידי זה בעצמו נעשה בחינת
יחוד בין חמה ללבנה, עד שנעשה אור הלבנה כאור
החמה, כי בזה הצמצום בעצמו, שהוא בחינת מלכות

(ע' לקמן תורה קנ"ג) ואין בו אור כלל אלא מה שמקבלת
מהשמש, כן המלכות אין לה אור מעצמה אלא מה
שמקבלת וכו', והיא לווה ממנו האור ומשפעת למטה.
44. כדכתיב (ישעיה ל, כו) "יִהְיֶה אֹרֶם הַלְּבָנָה כְּאֹרֶם
הַחֲמָה".

45. כמבואר בפרפראות לחכמה (אות ג), וז"ל: מאחר
שמצמצם דעתו ושכלו של עצמו, ומשבר כל תאוות

מקורות ועיונים

עבודתו של מקום שהיתה בתחלה בפכורות. פי על ידי הקרבנות מקשרין ומעלין הכל לשרשו, ועל שם זה נקרא 'קרפן' וכו', ע"כ.

49. כתב במעיינים בנחלים (א, נד), דהנה מכירת הבכורה היתה ביום פטירת אברהם אבינו, ויעקב הסתכל בשכל של הדבר, שאדם הולך לבית עולמו, ולכן עשה 'סעודת הבראה' בעדשים, לרמוז שגלגל הוא שחוזר בעולם (רש"י בראשית כה, ל), ואז נתעורר 'הלעומת זה' - עשו, לבזות הבכורה והשכל, כי אצלו שהסתכל רק על החיצוניות כמו שכתוב (שם) "הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה" - נתהפך לכסילות, ומכר לבכורה בטענה (שם, לב) "הִנֵּה אֲנִכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת", דהינו שגם נזכר בסוף כל האדם, אבל נהפך אצלו, כי טען שמחמת זה ילך ויהנה בזה העולם (חגיגה טו), וכדכתיב (ישעיה כב, ג) "אֲכֹל וְשָׂתוּ פִי מִחֶר נְמוֹת".

50. ביאר הפרפראות לחכמה (אות ד), וז"ל: כמו שבקדושה יש בחינת חמה ולבנה כנ"ל, כמו כן זה לעומת זה' יש בסטרא אחרא גם כן חמה דסטרא אחרא, היינו בחינת השכל של חכמות חיצוניות וכו', ולבנה דסטרא אחרא, היא בחינת מה שמסלק כל בחינת חכמה ושכל והולך אחרי תאוות לבו, ועושה מה שלבו חפץ, אפילו דברים שגם לפי פחיתות דעתו ושכלו הפגום לא נכון לעשותם. וכנראה בחוש, שבשביל תאוות לבם, משליכין כל חכמתם ושכלם ועושים מעשה בהמה ממש. וכמו שחמה ולבנה דקדושה מחזקין זה לזה, כי על ידי לבנה בחי' מלכות בחי' צמצום השכל, זוכה לקבל מאור השכל, ועל ידי זה נעשה אור הלבנה כאור החמה וכו"ל. כן בחמה ולבנה דסטרא אחרא, על ידי שמסלק שכלו ונמשך אחר חיצוניות ותאוות לבו, על ידי זה מתחזק ביותר מהכפירות וחכמות חיצוניות שלו, ועל ידי זה נמשך ביותר אחר תאוות לבו וכן חוזר חלילה, עכ"ל.

51. מבואר בתקוני זוהר (תיקון ח' דף כד). על פסוק "וְחִפְרָה הַלְבָנָה" שהיא הנקבה של הסטרא אחרא.

52. הקשה בביאור הליקוטים (בד"ה היצה"ר רוצה), מדוע בסמוך אצל "וְחִפְרָה הַלְבָנָה", לא נקט רבינו את המשך הפסוק "ובושה החמה" אלא כתב רק 'וכו', ולמה לא יפרט זה באר היטב, שיש חכמה דסטרא אחרא והיא בחינת שמש. ותיירץ וז"ל: נראה שזה מחמת שמצד השמש המשפיע נמתדמה ליצור

בחינת לבנה, מאיר בו אור החכמה שהוא בחינת שמש, עכ"ל.

46. כן ביאר במי הנחל, וז"ל: בגמר תיקון העולמות שיתמלא פגימת הלבנה והיה שניהם שוים כמו שנבראו, כל זה יהיה רק מחמת שלעתיד בעת גמר התיקון, ילכו כל ישראל בדרך הזה. כי איש הישראלי נברא רק בשביל שיסתכל בהשכל של כל דבר ולקבל עליו עול מלכות שמים. ועל כן בגמר התיקון, שוים החמה והלבנה כמו שיהיה לעתיד שיקוים "וְהָיָה אִוֵר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֶמֶה", כי אז ילכו כל ישראל בדרך הזה המבואר בהתורה הזאת, ויתמלא פגימת הלבנה והיא אור הלבנה כאור החמה.

47. וזו בחינת 'לבנה' דסטרא אחרא, שהיא בחינת סילוק השכל מכל דבר, ומתנהג כמו בהמה, למלא את תאוותו בכל דבר. וכמו שביאר זאת בלקוטי הלכות (פקדון ד, ד), וז"ל: עקר יניקת הפסילות הוא מבחינת 'מעוט הלבנה', שהוא פגם המלכות, פי המלכות בחינת לבנה בחינת נוי"ן הנ"ל הוא פלל כל הצמצומים והמדות של השכל וכו', ומחמת שהוא בחינת צמצום ומדה, וכל צמצום הוא בחינת דין, על כן לפעמים נשפלת משם יניקת הפסילות שהוא העדר הדעת לגמרי וכו'. הינו כי באמת צריך האדם לזהר מאד שלא יעשה מעשה בהמה חס ושלום, כי גדר האדם שיהיה רחוק ממעשה בהמיות שהם כל התאוות רעות שהם פסילות ושטות ושגוון בחינת 'בהמה' ממש, ובשביל זה השם בתרפ"ח חוגן לאדם דעת, כדי שיתרחק ממעשה בהמה, פי הדעת, שהוא גדר האדם, הוא ההפך מכל התאוות שהם בחינת בהמיות פסילות ושטות.

48. כמבואר בלקוטי הלכות (פקדון ד, יט), וז"ל: עשו בזה את הבכורה, שהיא השכל, ומכרה בשביל תאוות אכילה, פי לא יחפץ פסיל בתבונה, פי לא האמין שיש בכל דבר פנימיות שהיא עקר חיותו, וצריכין לקשר כל דבר לשרשו שעל ידי זה זוכין לחיים נצחיים. והוא לא האמין בזה, ועל כן אמר (בראשית כה, לב): הנה אנכי הולך למוות ולמה זה לי בכרה, פי לא בחר בחיים, ואמר, שהיה הולך למוות, פי הוא מעלמא דפרודא שהוא סטרא דמותא, ואינו מאמין בחיים אמתיים שיכולין לקשר כל דבר לשרשו, שהוא עקר החיים לנצח, ועל כן בזה הבכורה שהיא

וזה בחינת יצר טוב ויצר הרע. כי היצר טוב נקרא "מסכן וחסם" (קהלת ה יג. עין רש"י, ועיין זוהר וישב קעט, וקהלת רבה ה ט, ובנדרים לב), בחינת מלכות, שהיא בחינת ענייה ודלה דלית לה מגרמנה פלום כי אם מה שמוקבלת מהחכמה. ויצר הרע נקרא "מלך זקן וכסיל" (שם), בחינת מלכות דסטרא אחרא, שאינה חפצה בחכמה ושכל, בחינת "לא יחפץ כסיל בתבונה" וכו', פנ"ל.

ה וצריך כל אחד לתן פח לבחינת מלכות דקדושה, להתגבר על מלכות דסטרא אחרא. וקמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע'. ועל ידי מה נותן פח למלכות דקדושה, על ידי התורה שהוא עוסק בכח, (קמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שם: 'לעולם ירגיז וכו' - אי אזיל מוטב, ואם לאו - יעסק בתורה). וקמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין ל) 'אם פגע בך מנהל זה, משכחו לבית המדרש'. כי על ידי התורה נותן פח למלכות דקדושה. ואזי מוקבלת

עושה אור

וזה השתי בחינות - מלכות דקדושה ומלכות דסטרא אחרא, הן: בחינת יצר טוב ויצר הרע, כי היצר טוב נקרא (קהלת, יג, נדרים לב): "מסכן וחסם"⁵³, ונקרא 'מסכן', שהוא 'עני'⁵⁴, משום שהוא בחינת 'מלכות', שהיא בחינת ענייה ודלה דלית לה מגרמנה - שאין לה מעצמה פלום⁵⁵, כי אם מה שמוקבלת מהחכמה, ולכן נקרא גם 'חסם', על שם שמקבל מהחכמה. כי אדם שהולך אחר יצרו הטוב, יודע שאין לו מעצמו כלום, משום ששכלו אינו מושלם ועלול להטעותו, כיון שהוא בגוף גשמי, ולכן הוא רוצה לקבל הארה מהחכמה והשכל העליונים, כדי לדעת את הדרך שילך בה, והוא גם מבטל את עצמו לחכמה ולשכל הללו⁵⁶. ויצר הרע נקרא (בקהלת שם) 'מלך זקן וכסיל', בחינת 'מלכות' דסטרא אחרא, שאינה חפצה בחכמה ושכל, ונקרא "מלך" על שם 'המלכות', ו"כסיל" על שם שאינו רוצה בחכמה אלא בתאוות, בחינת "לא יחפץ כסיל בתבונה" וכו', פנ"ל.

לאחר שביאר, שיש חכמה ומלכות דקדושה, ולעומתן חכמה ומלכות דסטרא אחרא, יבאר שע"י התורה הוא נותן כח למלכות דקדושה, ומתרחק ממלכות דסטרא אחרא.

ה. וצריך כל אחד⁵⁷ לתן פח לבחינת מלכות דקדושה שהוא היצר הטוב, להתגבר על מלכות דסטרא אחרא שהוא היצר הרע, וקמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה): 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע' - שיגביר ויעורר כח 'יצר טוב', שיעשה מלחמה כנגד 'יצר הרע', כי בלי שילחם היצר הטוב ביצר הרע תמיד, יפול חס ושלום ברשתו, וכיון שצריך היצר הטוב שהוא בחינת 'מלכות דקדושה' להילחם, לכן צריך לתת לו כח. ועל ידי מה נותן פח למלכות דקדושה ומגביר את יצר הטוב על יצר הרע, עלידי התורה⁵⁸ שהוא עוסק בכח - שלומד תורה לשמה⁵⁹, בעמל וביגיעה⁶⁰, (במו⁶¹ שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם בגמרא בברכות: 'לעולם ירגיז וכו') יצר טוב על יצר הרע, אי אזיל - אם הצליח להתגבר עליו ויצר הרע הלך - מוטב, ואם לאו - יעסיק בתורה וכו'⁶², ע"כ. נמצא, שעסק התורה נותן לאדם כח להתגבר על היצר הרע). וקמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין ל): 'תנא דבי ר' ישמעאל, אם פגע בך מנהל זה (היצר הרע), משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ' וכו', הרי, שעל ידי לימוד התורה בבית המדרש⁶³, יש כח ביד האדם להתגבר על היצר הרע. והטעם, שמושכו דוקא לבית המדרש, שהוא מקום לימוד תורה, כי על ידי לימוד התורה נותן האדם פח למלכות דקדושה, דהיינו, ליצר הטוב שבקרבו, כי לימוד התורה הוא בחינת 'שכל דקדושה' המאיר למלכות דקדושה, שהיא יצר הטוב, ולכן, יוכל להתגבר כנגד יצר הרע, ולקבל על עצמו עול מלכות שמים⁶⁴.

מקורות ועיונים

כָּל דְּבַר שֶׁבְעוֹלָם, לְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵי זֶה לֵה' תִּתְבַּרְךָ, שְׁזָהוּ בְּחֵינֵת 'שְׁמֵשׁ' בְּחֵינֵת יַעֲקֹב שֶׁזָּכָה לְבִכּוּרָה, וְאִזִּי נִשְׁמְרִין מִכָּל הַהֲזָקוֹת. כִּי אִזִּי בְּחֵינֵת שְׁמֵשׁ שְׁהִיא בְּחֵינֵת אִזִּי הַשֶּׁכֶל מִצִּיל מִכָּל הַהֲזָקוֹת, כִּי לֹא מִזִּיק עֲלֵמָא, אִין לְהֵם שְׁלִיטָה בְּאִזִּי יוֹם, כִּי כָּל שְׁלִיטָתָם הוּא רַק בְּחֻשָּׁף וּבְלִילָה וְכוּ'. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֹכִינ׳ לְהִסְתַּפֵּל עַל הַשֶּׁכֶל שֶׁבְּכָל דְּבַר שְׁהוּא בְּחֵינֵת אִזִּי יוֹם, עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹלִין מִכָּל הַהֲזָקוֹת, וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה מִתְגַּבֵּר מְלָכוּת דְּקִדְשָׁה שְׁהִיא בְּחֵינֵת "שְׁמוֹר" - שְׁהִיא בְּחֵינֵת 'עֲקַרְת הַבֵּית' שְׁשׁוֹמְרֵת כָּל חֻצְפֵי הַבֵּית מִכָּל מִין הַזְּקוֹת.

59. ביאור הלקוטים (אות ט"ז).

60. ע"פ פרפראות לחכמה (אות י"א). ובעצות המבוארות (תלמוד תורה אות ב), כתב וז"ל: על ידי עסק התורה בכח, הינו על ידי לימוד בחשק וברצון, והתגברות בכח להכניע את המניעות שמונעות מעסק התורה לשם שמים, על ידי זה מתחזקת באדם מלכות דקדושה, הינו האמונה האמתית המכנה מלכות דקדושה. ועל ידי זה מתחזק ומתגבר יצר הטוב על יצר הרע, הינו שהאדם מתחזק להכניע את דעותיו של יצר הרע, והוא מקים את דעותיו של יצר הטוב.

61. תוספת שהוסיף מוהר"ן בלוח השמטות שעשה בדפוס ראשון של הספורי מעשיות, וכן במהדורות שבשנת תקפ"א.

62. ע' בלקוטי הלכות (בציעת הפת ה, כב) בביאור גמ' זו.

63. ע' מהרש"א שם, שהכוונה במשיכה לבית המדרש, ששם יעבוד את ה' ית' גם עם יצר הרע, כי זו שלמות העבודה לעבוד את הקב"ה בשני יצריו, גם עם יצר הרע, כמבואר במשנה בברכות (דף נ"ד). והנה בשביל לימוד התורה, צריך גם את החלק המעורר שביצר הרע, כמבואר בזהוה פרשת תולדות במדרש הנעלם (ח"א דף קלח), שבלי יצר הרע אין שמחה בלימוד, ע"ש.

64. כתב במי הנחל, וז"ל: עיקר המלחמה שבין היצר הטוב והיצר הרע, הוא שהיצר טוב מסית את האדם למאוס בכל החכמות חיצוניות ובכל התאוות, ושיקבל על עצמו עול מלכות שמים ולקשר את עצמו אל אור השכל דקדושה, ויבין על ידי זה גדולת הבורא, ויתקרב על ידי זה להשם יתברך שזה בחינת

כביכול להאיר מעצמו, אין שום נפתל ועיקש חס ושלום, וכל אחיזת הרע, הוא בהלבנה הענייה לבר, אשר מצד עצמה גם בקדושה, חסירה היא מהחכמה וכו', אשר עבור זה מרמז בתיבת 'וכו', לכנות גם להחכמה החיצונה בשם 'חמה'.

53. הפסוק במלואו: "טוב ילד מספן וחקם ממלך זקן וחסיל אשר לא ידע להזהר עוד", ופירש"י: "ילד מספן" - זה יצר טוב, ולמה נקרא ילד, שאינו בא באדם עד י"ג שנה. "מספן" - שאין האיברים שומעים לו כמו ליצר הרע. "וחקם" - שמשכיל את האדם לדרך טובה. 54. תרגום של 'עני' - 'מסכנא'.

55. כן פירש רשב"י בזהוה פרשת וישב (ח"א דף קעט): וז"ל: רבי שמעון אמר, תא חזי, פתיב טוב ילד מספן וחקם. מאן ילד מספן, הא אוקמוהו ואתמר דאיהו יצר טוב. אכל "טוב ילד" (כלומר למה נקרא ילד), הךא הוא דכתיב (תהלים לו, כה) "נער הייתי גם זקנתי", וךא הוא נער דאיהו ילד מספן, דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי אקרי 'נער', בגין דאית ליה חדתו דסיהרא דמתחדישא תדיר, ותדיר איהו "ילד מספן" כמה דאמרן. "וחקם", בגין דחקמה שריא ביה. [תרגום: רבי שמעון אמר, בא ראה, פתיב "טוב ילד מספן וחקם", מי זה "ילד מספן"? הרי בארוה, ונתבאר שהיא יצר טוב. אכל "טוב ילד", זהו שפתיב "נער הייתי גם זקנתי", וזה הוא 'נער' שהיא "ילד מספן", שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא 'נער', משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדישת, ותמיד הוא "ילד מספן", כמו שאמרנו. "וחקם", משום ששורה בו חקמה].

56. על פי הפרפראות לחכמה (אות ה), שכתב וז"ל: היצר טוב נקרא "מספן וחקם" וכו', כי יודע עניותו ודלותו דלית ליה מגרמיה כלום, כי הגוף וכל תאוותיו וכו' הבל. ואפילו שכלו הטבעי, הוא הבל ורעות רוח, מחמת שהוא מעורב בכוחות הגשמיות והגופניות.

57. היינו, יהיה מי שיהיה, אפילו אם אינו במדרגת 'איש הישראלי' שהוא בחינת 'לי ראש', אלא כל יהודי באשר הוא.

58. כתב בלקוטי הלכות (פקודין ד, יג), וז"ל: כי על ידי התורה שעל ידי זה נותנין פת למלכות דקדושה שהיא בחינת תקון צמצום המחיצין, בחינת נוי", על ידי זה נמשך הארת השכל והחקמה שהיא החיות של כל דבר שהוא בחינת ח' ואז זוכין להסתפל על השכל שיש

המלכות - שהיא בחינת נ', חיות מן החכמה - שהיא בחינת ח', ונתחבר ונתקשר הח' והנ', ונעשה "אור הלבנה באור החמה":

ובשעה קם, זה נופל (רש"י בראשית כה, כג), ואזי נופל ונתבטל מלכות הרשעה, כמו שכתוב (הושע יד, ט) "כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם, ופושעים יבשלו בם". הינו על ידי דרכי ה', הינו התורה, על ידי זה הצדיקים, שדבקים במלכות דקדושה, הם נתחזקים ומקבלים פח. על ידי זה "ופושעים יבשלו בם" - בחינת מלכות הרשעה, בחינת היצר הרע, שנופל ונכנע על ידי התורה, כנ"ל.

עושה אור

ואזי כשמגביר יצר הטוב כנגד יצר הרע, שמבטל את תאות לכו שהיא הנהגה בהמית, בחינת הכסיל שאינו רוצה בחכמה, מקבלת המלכות דקדושה, שהיא בחינת נ' (כדלעיל אות ג), חיות מן החכמה⁶⁵, שהיא בחינת ח' (שם אות ב), דהיינו, שעל ידי זה הוא זוכה לקבל את אור החכמה, כמבואר לעיל, שעל ידי המלכות ניתן לקבל את אור החכמה, ונתחבר ונתקשר הח' והנ' - החכמה והמלכות, ונעשה אור הלבנה שהיא המלכות דקדושה באור החמה שהיא החכמה, שזוהי בחינת 'יחוד העולמות'⁶⁶, וזה שהתגבר על יצרו, זוכה, שיאיר לו השכל שיש בכל דבר, להראות לו כיצד להתקרב לה'.

ובשעה קם - מלכות דקדושה, זה נופל⁶⁷ - מלכות דסטרא אחרא, כי כל ענין מלכות דקדושה הוא למלוך, למשול ולהכניע, את מלכות הסטרא אחרא⁶⁸, ואזי נופל ונתבטל מלכות הרשעה. כמו שכתוב (הושע יד, ט): "כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם, ופושעים יבשלו בם". הינו על ידי דרכי ה' - הינו התורה שהיא המלמדת את הדרך לעבוד את ה', על ידי זה הצדיקים שדבקים במלכות דקדושה, הם נתחזקים ומקבלים פח⁶⁹, פי' בכח דרכי ה', שהיא התורה, יש לצדיקים כח, כי כאשר הם עוסקים בתורה, הם דבקים במלכות דקדושה, שכן הם נותנים לה חיות מהחכמה, וגם מקבלים כח להסתכל בשכל של כל דבר, על ידי זה בעצמו נופלים הרשעים, כמו שנאמר בהמשך הפסוק: "ופושעים יבשלו בם", בחינת מלכות הרשעה, בחינת היצר הרע, שבליבו של האדם, שנופל ונכנע על ידי התורה, כנ"ל.

מקורות ועיונים

נמצא שהתורה בעצמה היא שורש הקשר שבין ישראל עם הקב"ה. לכן ע"י לימוד התורה והתקשרותו בה, מעלה עליו 'חן' ונתקבלים התפילות.

66. כן כתב בקיצור (אות י'), וז"ל: כְּשׁוֹכֵינִי לְכֹל הַנִּיֵּל, אֲזִי נַעֲשֶׂה יְחִוּד גְּדוֹל כָּכֵל הַעוֹלָמוֹת, וְנַעֲשֶׂה אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֶמֶד, וְזוֹכֵינִי לְחֵן וְכוּ, עכ"ל.

67. לשון רש"י בפרשת תולדות גבי יעקב ועשו (בראשית כה, כג), על הפסוק "וילאם מלאם נאמץ", אין לאום אלא מלכות וכו', לא ישוו בגדולה, כשזה קם זה נופל וכו', עכ"ל.

68. כן ביאר בביאור הלקוטים בד"ה כשזה קם.

69. וביאור הענין, כי נתבאר לעיל (אות א) שהחן של ישראל נפל עתה, ולכן עתה כל החן נמצא אצלם, דהיינו הסיבה שאין לישראל חן עתה, כי החן נמצא

יעקב. והיצר הרע מסית את האדם להיפך, בבחינת "לא יחפוץ כסיל בתבונה" - בחינת עשו שביזה את הבכורה שהיא השכל. ועל ידי התורה שעוסקין בכח, נותנין כח להיצר הטוב להתגבר על היצר הרע, שזה בחינת "ויעקב איש תם יושב אהלים" - באהלו של שם ועבר ללמוד תורה, ועל ידי זה זכה לקבל עליו עול מלכות שמים באמת ובתמימות, ומאס בכל החכמות חיצוניות ובתאוות עולם הזה, עד שזכה על ידי זה להסתכל על השכל שיש בכל דבר, ולהכיר גדולת הבורא ולהתקרב אליו.

65. כתב במעיינים בנחלים: התורה היא 'נובלות חכמה של מעלה' (בראשית רבה יז, ז) שבשורשה העליון היא סוד חכמתו ואלקותו ית' בעצמו (ע' ברש"ש, בהקדמת רחובות הנהר, שהתורה היא עצמות אור האין סוף ב"ה).

וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת, בִּי עֵקֶר מִזֶּה שֶׁאֵין נִתְקַבְּלִין הַבְּקָשׁוֹת, הוּא מִחֲמַת שֶׁאֵין לְהַדְּבָרִים חֵן, וְאֵין נִכְנָסִין בְּלֵב שֶׁל זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כִּאלֹו אֵין בְּלִבּוֹ מְקוֹם שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ, מִחֲמַת שֶׁאֵין לְהַמְבַקֵּשׁ חֵן, שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ שֶׁל זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ. אֲבָל עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְחַבְּרִין וְנִתְקַשְּׂרִין הַנֵּי וְהַחֵי בְּנֵי, וְנַעֲשֶׂה חֵן, וְעַל כֵּן נִקְרָאת הַתּוֹרָה (משלי ה, יח) "יַעֲלֵת חֵן". וְאֵזִי זוֹכֵה שְׂדַבְּרִיו הֵם דְּבָרֵי חֵן, וְאֵזִי נִתְקַבְּלִין דְּבָרָיו וּבְקָשׁוֹתָיו, כְּמוֹ מִי שְׂמַדְבֵּר דְּבָרֵי חֵן, שְׂנִכְנָסִין הַדְּבָרִים בְּלֵב הַמִּתְבַּקֵּשׁ, דְּחִינּוֹ זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ.

עוֹטָה אֹר

לאחר שביארה, כי ישנן חכמה ומלכות דקדושה, וישנן חכמה ומלכות דסטרא אחרא, ועל ידי לימוד התורה מגביר מלכות דקדושה, כי היא מקבלת את חיותה מהחכמה וזוכה להתבונן בשכל שבכל דבר. יבאר עתה, כיצד על ידי חיבור החכמה והמלכות נעשה 'חן' ומתקבלים התפילות והבקשות.

ו. וְעַל יְדֵי זֶה שִׁמְתַחֲבֵרֵת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא חֵן, וְהַתּוֹרָה מַעֲלָה 'חֵן' עַל לוּמְדֵיהָ נִתְקַבְּלִים בְּשֵׁמִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת. בִּי עֵקֶר מִזֶּה שֶׁאֵין נִתְקַבְּלִין הַבְּקָשׁוֹת⁷⁰ בֵּין מִזֶּה שֶׁאֵדָם מִבְּקָשׁ מִהַקַּב"ה וְלִהַבְדִּיל מִזֶּה שֶׁמִּבְּקָשׁ מִחֲבִירוֹ הוּא מִחֲמַת שֶׁאֵין לְהַדְּבָרִים (שֶׁל דִּבּוּר הַבְּקָשָׁה) 'חֵן', וְאֵין נִכְנָסִין בְּלֵב שֶׁל זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כִּאלֹו אֵין בְּלִבּוֹ מְקוֹם שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ, מִחֲמַת שֶׁאֵין לְהַמְבַקֵּשׁ חֵן שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ שֶׁל זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כִּי רַק ע"י הַחֵן, נִחַקֵּשׁ וְנַעֲשֶׂה מְקוֹם בְּלֵב מִי שֶׁמִּבְּקָשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁאֵלֹו תִּכְנַס הַבְּקָשָׁה (כַּדְּלַעֲלֵי אֹת א') אֲבָל עַל יְדֵי לִימוּד הַתּוֹרָה בִּכַח - בַּעֲמַל וּבִיגִיעָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְחַבְּרִין וְנִתְקַשְּׂרִין הַנֵּי וְהַחֵי בְּנֵי - וְנַעֲשֶׂה חֵן, וְעַל כֵּן נִקְרָאת הַתּוֹרָה "יַעֲלֵת חֵן" (משלי ה, יח), כִּי מַעֲלָה עַל לוּמְדֵיהָ 'חֵן' (כַּדְּלַעֲלֵי אֹת א')⁷¹, וְאֵזִי זוֹכֵה שְׂדַבְּרִיו הֵם דְּבָרֵי חֵן, וְאֵזִי נִתְקַבְּלִין דְּבָרָיו⁷² וּבְקָשׁוֹתָיו⁷³, כְּמוֹ מִי שְׂמַדְבֵּר דְּבָרֵי חֵן, שְׂנִכְנָסִין הַדְּבָרִים בְּלֵב הַמִּתְבַּקֵּשׁ, דְּחִינּוֹ זֶה שְׂמֻבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ, כֵּךְ גַּם הַקַּב"ה מִקְבֵּל אֶת תְּפִלוֹתָיו וּבְקָשׁוֹתָיו, כִּשֶׁהֵם דְּבָרֵי חֵן.

מִקְרוֹת וְעִיּוּנִים

71. וענין זה נעשה ע"י חכמת התורה בעצמה, כי ע"י שמתבונן בשכל של כל דבר הוא מושך את חכמת התורה, ובוזה שמצמצם את עצמו, ויודע שאף שלא השיג את השכל של כל דבר, בכל אופן הוא מאמין שיש בכל דבר ודבר שבבריאה שכל אלוהי, ע"י אמונה זו זוכה לספירת המלכות, שהיא בחינת 'לבנה', המצמצמת את אור השמש שהוא השכל הגדול, ואז מתקיים בו (קהלת ח, א): "חִכְמַת אָדָם תֵּאִיר פְּנֵיו", והארה הזו בעצמה היא בחינת ה'חן'.

72. דבריו היינו התפילה (באיבי הנחל), וקרא לה רבינו בלשון זו, כי ידרוש מיד את המשנה 'דברי חכמים בנחת נשמעים'.

73. כתב בביאור הליקוטים (אות א' ב"ה ועל ידי זה), וז"ל: תבין ותתבונן באלה התיקונים, שהם חוזרים חלילה בכל עת. כי כל אשר תתקבל תפילת האדם, תתמלא ותתקשר יותר הלבנה באור החמה, ולהיות ביתרון החן הגורם יותר לקבלת התפילה.

אצלם. אולם כשמלכות הרשעה נופלת, אזי לעכו"ם אין חן, וממילא החן של הקדושה עולה, ונעשה לישראל 'חן'.

70. לכאורה יש כאן קיצור לשון ולא הזכיר התפילות, כמו שהזכיר קודם. אכן יש לבאר בעומק כוונתו, שבדוקא השמיט כאן תיבת 'תפילות', אף שבלי חן אין מתקבלות הן התפילות והן הבקשות, אלא, שעל ענין התפילות, שהן שבח והודיה וריצוי וכו', אין אנחנו יודעים אם נתקבלו אם לאו, כי זאת יודע רק ה' ית', אולם, בענין הבקשות, אנחנו רואים בעינינו אם נתקבלו, כי רואים אם נתמלא המבוקש או לא. לכן, דקדק רבינו בלשונו מאוד, לכתוב מה שאין מתקבלים הבקשות בלבד, כי בזה אפשר לדעת כשלא נתקבלו. [ואף שהקב"ה שומע את כל התפילות, כמו שאנחנו אומרים בשמונה עשרה 'כי אתה שומע תפילת כל פה', וענין החן פועל שתתקבל התפילה והבקשה כאחת].

זוה בְּחִינַת ת', הֵינּוּ עַל יְדֵי שְׁנַת־חֲבָרוֹ וְנִתְקַשְׂרוּ חַיִּי"ת וְחַנּוּן וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת ח"ן, עַל יְדֵי
 זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת ת"ו, שֶׁהוּא לְשׁוֹן חֲקִיקָה וְרִשְׁמִימָה, כְּמוֹ שֶׁבִּתְּוֹב (יחזקאל ט, ד) "וְהִתְיוֹת ת"ו", כִּי
 עַל יְדֵי חֲחֹן נְחָק וְנִרְשָׁם מְקוֹם בְּלַב הַמִּתְבַּקֵּשׁ לְקַבֵּל הַבְּקִשָּׁה, כִּי עַל יְדֵי חֲחֹן נִתְקַבְּלוּ דְבָרָיו.
 נִמְצָא, שֶׁבְּחִינַת ח"ן חֲחֹן מְקוֹם בְּלַב זֶה שֶׁמְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ, כִּי שִׁיבְנָסוּ דְבָרָיו בְּלִבּוֹ, וְיִקְבַּל
 בְּקִשְׁתּוֹ. וְהַחֲקִיקָה וְרִשְׁמִימָה זֶה בְּחִינַת ת"ו כְּנ"ל. וְזֵהוּ (קהלת ט, יז) "דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים",
 נַחַת דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת חן הַנ"ל וְהַת' הַנ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה אוֹתִיּוֹת נַחַת, וְאֵז נִשְׁמָעִים
 דְּבָרָיו, וְנִתְקַבְּלוּ בְּקִשְׁתּוֹ כְּנ"ל:

עוֹשֶׂה אוֹר

זוה ח' ה' ה' ה' הנכנס בלב המתבקש, הוא בְּחִינַת ת', הֵינּוּ עַל יְדֵי שְׁנַת־חֲבָרוֹ וְנִתְקַשְׂרוּ חַיִּי"ת וְחַנּוּן -
 חכמה ומלכות וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת ח"ן, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת ת"ו⁷⁴, שֶׁהוּא לְשׁוֹן חֲקִיקָה
 וְרִשְׁמִימָה, כְּמוֹ שֶׁבִּתְּוֹב (יחזקאל ט, ד): "וְהִתְיוֹת ת"ו"⁷⁵, וּפִירֵשׁ רש"י: "וְהִתְיוֹת תו - וּרְשַׁמַּת רוּשָׁם, הָרִי,
 שְׁאוֹת ת"ו" הוּא לְשׁוֹן רוּשָׁם וְהַחֲקִיקָה, כִּי עַל יְדֵי חֲחֹן, נְחָק וְנִרְשָׁם מְקוֹם בְּלַב הַמִּתְבַּקֵּשׁ לְקַבֵּל
 הַבְּקִשָּׁה⁷⁶, כִּי עַל יְדֵי חֲחֹן נִתְקַבְּלוּ דְבָרָיו. נִמְצָא, שֶׁבְּחִינַת ח"ן חֲחֹן מְקוֹם בְּלַב זֶה שֶׁמְבַקְשִׁין
 מִמֶּנּוּ, כִּי שִׁיבְנָסוּ דְבָרָיו בְּלִבּוֹ, וְיִקְבַּל בְּקִשְׁתּוֹ. וְהַחֲקִיקָה וְרִשְׁמִימָה, זֶה בְּחִינַת ת"ו כְּנ"ל.
 וְזֵהוּ רְמֵז הַכְּתוּב (קהלת ט, יז): "דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים", וּפִירֵשׁ רש"י "נִשְׁמָעִים - מְקוּבְּלִים"⁷⁷, "נַחַת"
 דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת ח' הַנ"ל וְהַת' הַנ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה אוֹתִיּוֹת נַחַת, וְאֵז נִשְׁמָעִים דְּבָרָיו
 וְנִתְקַבְּלוּ בְּקִשְׁתּוֹ כְּנ"ל. וְזֵהוּ "דְּבָרֵי חֲכָמִים" - הַתְּפִילּוֹת וְהַבְּקִשׁוֹת שֶׁל הַחֲכָמִים, הַעוֹסְקִים בְּתוֹרָה, הַמַּעֲלֶה
 עֲלֵיהֶם ח'ן. "בְּנַחַת" - הֵינּוּ, צִירוּף ח'ן עִם ת', שֶׁהִיא הַרְשִׁימָה וְהַחֲקִיקָה. "נִשְׁמָעִים" - מִתְקַבְּלוֹת הַתְּפִילּוֹת
 וְהַבְּקִשׁוֹת לְמַעֲלָה.

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

(ומכיר שהוא חסר וזוקק לבקש מה' ית'), ושופך את שיחו
 ותפילתו לפני אלהותו וחכמתו ית' שבעצם החיות
 (כי תפילתנו מתקבלת בכח התורה שהיא ספירת החכמה
 בחינת החיות, להשפיע לו ממנה דרך ספירת המלכות), ונצטרף
 ומגיע על ידי זה במציאות החן (שמוצא חן בעיני ה',
 כי מִיָּחָד אמונה ותורה, שהן ספירות מלכות וחכמה, אותיות
 ח' ו'ן), הגורם באתערותא דלעילא, שהשם יתברך
 כביכול חושב את עצמו כנגדו בדבר החסרון, [וכענין
 המובא במקום אחר (לקמן תורה ר"ט), על הכתוב
 "ואנכי לא אראנו" (שכשארם מקטין את עצמו בענוה, גם
 הקב"ה כביכול מקטין את עצמו בענוה, היינו שהחיקקה בלב
 פירושה, שהקב"ה כביכול חוקק בלבו את החיסרון שיש לאותו
 אחד שביקש)], ומשלים ומוסר מידת המלכות להאדם,
 שיהיה למלך ומושל גם למעלה בבחינת "מי מושל
 בי צדיק" (ע' מועד קטן טז; וכשווכה למידת המלכות שהיא
 הממשלה, בזה ממלא את כל חסרונו, וזה בעצמו קבלת התפילה),
 עכ"ל.

77. בפרפראות לחכמה ציין לתרגום יונתן על הפסוק

74. והנה מלבד פעולת החיקקה והרשימה הנרמזת
 באות ת' הנעשית ע"י ח'ן, כתב עוד בספר איבי
 הנחל, שגם צורת אות ת' בעצמה, היא נעשית מצירוף
 שתי אותיות אלו ח' ונ', וז': כשתחבר הנו"ן על רגל
 השמאלי של החי"ת, נעשה על ידי זה צורת ת'. עוד
 רמז, ח' כפול נ' שוה ת'.

75. הפסוק מדבר על זמן החורבן, ומתחילה עלתה
 מידה טובה להציל את הצדיקים ולהכירם ע"י תיו
 ורשימה, "וַיֵּאמֶר ה' אֲלֵיו עֲבַר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ
 יְרוּשָׁלַם וְהִתְיוֹת תּוֹ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים הַנִּגְנָנִים
 וְהַנְּאָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בְּתוֹכָהּ".

76. ביאור עמוק כתב בביאור הליקוטים (בד"ה תיו),
 וז': יש לבאר, שכל החיקקה והחסרון הזה שגורמים
 כביכול בהלב שלמעלה (פ'), החיקקה היא לעשות חלל
 ומקום, ע"י כך שחפור וחוקק בלב של מעלה, וכביכול עושה
 שם איזה חיסרון, ולכאורה הוא דבר תמוה מאוד לעשות שם
 חיקקה וחיסרון, הוא מאתערותא דלתתא של האדם
 המתפלל והמבקש, שמכיר ויודע ומרגיש את חסרונו

ז ועל בן יעקב שהוא בחינת השכל בנ"ל, על בן זכה לחן, כמו שכתוב (בראשית לג, יא) "בן חנני אלקים" וכו'; ועל בן ברוך את השבטים ברחן, כמו שכתוב (שם, ה) "חילדים אשר חנן" וכו'; ובנימין לא היה אז. ועל בן ברכו יוסף ברחן, כמו שכתוב (שם מג, כט) "אלקים יחנה בני" (עין בראשית

רבה [וישלח] עת, י. [מקץ] צב, ה.)

ודקא יוסף היה יכול לברכו ברחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחינת יעקב, כמו שכתוב (שם לו, ב) "אלה תלדות יעקב יוסף" כי הוא היה עקר תולדותיו. כי יעקב ויוסף בחדא חשיב, (עין

עוטה אור

לאחר שנתבאר, שיעקב זכה להסתכל בשכל של כל דבר, בחינת חכמת התורה, והאיר למלכות דקדושה וזכה ל'חן'. יבאר עתה, שמי שזכה ל'חן', יכול לברך גם את האחרים ב'חן', ויבאר, שגם יוסף זכה לבחינה זו כיעקב.

ז. ועל בן יעקב, שהוא בחינת השכל בנ"ל (באות ב) כי זכה לבכורה שהיא בחינת חכמה ושכל, על בן זכה לחן כי האיר בחכמתו שבאות ח' למלכות דקדושה שבאות ו' ונעשה חן, כמו שכתוב (בראשית לג, יא) "בן חנני אלקים" וכו', "חנני" - הוא חן. ועל בן שזכה יעקב לחן ברוך (כל לברך) את השבטים ברחן, כמו שכתוב (שם, ה): "חילדים אשר חנן" וכו'.

ובנימין לא היה אז בשעת הפגישה עם עשו, כי עדיין לא נולד, ועל בן ברכו יוסף ברחן, כמו שכתוב שאמר יוסף לבנימין (שם מג, כט): "אלקים יחנה בני" - "יחנה" הוא חן⁷⁸.

ודקא יוסף היה יכול לברכו ברחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחינת יעקב⁸⁰, כמו שכתוב (שם לו, ב): "אלה תלדות יעקב יוסף", כי הוא היה עקר תולדותיו - כי היה העיקר שבבניו⁸¹, כי יעקב

מקורות ועיונים

אשר חנן" וכו', כי אז דיקא הודיע לו שהילדים שלו שהם כלל ישראל המשיך בבחינת חן, כי הם יקשרו הפל לשרשן, על בן אין לו שום פח (גם) עליהם.

79. כמבואר במדרש (בראשית רבה וישלח עת, י; מקץ צב, ה), וז"ל: אמר ר' בנימין, לפי שמענו חנינה ביי"א שבטים ולא שמענו חנינה שבט בנימין, והיכן שמענו, כאן שמענו ויבאר אלהים יחנה בני".

80. ובפרט בבחינת חן, כי נקרא יוסף גם על שם חן, כמבואר ברש"י (בראשית מט, כב) "בן פורת יוסף" - בן חן, והוא לשון ארמי. "בן פורת עלי עין" - חינו נטוי על העין הרואה אותו.

81. פירש"י בפסוק, וז"ל: תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים, אחד שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל, ושניה זיו איקונין של יוסף דומה לו, וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקשים להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו וכו'. וע"ע רש"י (שם פסוק ג) "כי בן זקונים הוא לו" - כל מה שלמד משם ועבר מסר לו.

הזה: 'מלי דצלותא דחפמיא מתקבלין קדם מארי עלמא'.

78. כשפוגש יעקב את עשו ונותן לו דורון, מספר יעקב לעשו שהקב"ה נתן לו חן, ואומר לו "קח נא את ברכתי אשר הבאת לך כי חנני אלהים" וכו'. ובלקוטי הלכות (פקודן ד, ב), מבאר היטב על פי פשט מדוע יעקב מודיע זאת לעשו, וכתב וז"ל: ששלח לעשו שאין לו עוד פח לקטרע עליו, כי כבר קים פל התורה פלה וכו', כי יעקב הוא בעצמו השכל בנ"ל, הינו שקשר הכל אליו בבחינת השכל שהוא בחינת יעקב. ומאחר שזכה לזה בשלמות לקשר פל הדברים לשרשן, שוב אין לו (לעשו) להתרעם ולקטרע עליו. וכמבאר (בתורה ידון) שעל ידי התורה נתעלה החן והחשיבות אצל הכל וכו' (היינו, אפילו אצל הגוים, וכן כאן אפילו אצל עשו). וזהו "ונאשלתה להגיד לאדוני למצא חן בעיניך" - חן דיקא, כי על ידי התורה שעל ידי זה מקשרין הכל אל השכל ונתחבר החי"ת עם הנ"ן - נעשה בחינת חן, ואז עקר החן והחשיבות אצל ישראל וכלם בטלים אליהם. וזהו שאמר לו גם בן אז כשפגע בו, "הילדים

וזהר וישלח קעו: וישב קפב). ועל בן נאמר ביוסף (דברים לג, יז) "בכור שורף הדר לו", 'בכור' - הוא בחינת השכל פנ"ל. וזהו 'שורף' - לשון הסתכלות, כי צריכין להסתכל בהשכל שיש בכל דבר פנ"ל. וזהו 'הדר לו' - תרגום אנקלום: 'זיו ליה' - לשון 'אור'. כי השכל מאיר לו בכל דבר; אפילו במקום שהיה אפל וחשוף, מאיר לו השכל, פשוטה להסתכל על השכל שיש שם בכל דבר ומקרב אותו להשם ותפירה.

עוטה אור

ויוסף פתא השיבי⁸² - יעקב ויוסף כאחד חשובים, ולכן, כשם שיעקב זכה לחיבור החכמה והמלכות, שזהו בחינת 'חן'⁸³, כך גם יוסף זכה לזה, ויכל לברך את בנימין ב'חן'.

ועל בן שיעקב ויוסף השיבי אחד נאמר ביוסף - כשברך משה רבינו את שבט יוסף (דברים לג, יז): "בכור שורף הדר לו"⁸⁴, "בכור" הוא בחינת השכל פנ"ל (באות ב) שהחכמה והשכל היא בחינת 'ראשית' ו'בכורה', וזהו 'שורף' - לשון הסתכלות, כדכתיב (במדבר כה, יז) "אשורנו" ותרגומו: 'אסתכל בו', פי צריכין להסתכל בהשכל שיש בכל דבר פנ"ל. וזהו 'הדר לו', תרגום אנקלום: 'זיו ליה', 'זיו' הוא לשון אור⁸⁵ - היינו אור החכמה⁸⁶, כי השכל מאיר לו לאדם בכל דבר למצוא שם רמזים בעבודת ה', אפילו כשנפל במקום שהיה אפל וחשוף מחמת תאוות היצר הרע שיש שם, שאינו יודע כיצד להתקרב לה' בחושך כזה, גם שם מאיר לו השכל, פשוטה להסתכל על השכל שיש שם בכל דבר⁸⁷, שכן אפילו במקום אפילה וחושך, גם שם יש חכמה ושכל אלוקי שמחיים מקום זה, שנאמר (נחמיה ט, י) "ואתה מחיה את כולם"⁸⁸, וכשמסתכל בשכל זה, הריהו מקרב אותו להשם ותפירה, ולכן זכה יוסף לעמוד בנסיון עם אשת פוטיפר, כי גם בשעת הנסיון, שהוא בחינת מקום חושך ואפילה, הסתכל בשכל שיש בכל דבר⁸⁹. נמצא פירוש הפסוק: "בכור שורף" - השכל והחכמה שיוסף מסתכל בו, "הדר לו" - מאיר לו בכל דרכיו.

מקורות ועיונים

82. כמבואר בזהר וישלח (ח"א סוף דף קעו:), וז"ל: ויעקב ויוסף, כחדא אינון ודיוקנא חדא להו. הךא הוא דכתיב "אלה תולדות יעקב יוסף". [תרגום: ויעקב ויוסף, כחדא הם, ודמות אחת להם. זהו שפתיב "אלה תולדות יעקב יוסף"].
83. הוסיף בביאור הלקוטים (אות ט'), וז"ל: וזה רק מחמת שגם האב והבן [כרב ותלמיד] מצטרפים זה לזה, כיחוד החמה והלבנה הנ"ל, והבן/כ"ה והבן/כ"ה שהיא החכמה מהאב והרב, תשפיע ותאיר להבן והתלמיד העומד מצד הלבנה והנו"ן והצמצום.
84. בפשט הפסוק פירש"י: יצא ממנו יהושע שיהיה מלך, וכוחו יהיה כשור לכבוש כמה מלכים, והוד והדר יהיה לו.
85. בתרגום על הפסוק (שמו לד, לה) "קרן אור פני משה", כתוב: 'סגי זיו יקריה דמשה'.
86. בגמ' בסנהדרין (דף לא:), מובא: שלחו ליה למר עוקבא לדזיו ליה וכו', ופירש"י: לדזיו ליה - על שם שהיה חכם, ע"כ.
87. באור תורה להמגיד ממעזריטש (פרשת ויצא, אות מ"א) הביא דוגמא לענין זה מיוסף (ע' בסמוך בדברי הפרפראות), וכתב (בתוספת נופך): כגון יוסף שבזמן הנסיון היתה אשת פוטיפר מתפארת ביופיה ובלבושה בפניו (יומא לה:), ויוסף הסתכל בתפארת העליון, וזהו ענין 'דמות דיוקנו של אביו ראה (ע' סוטה לו:), היא מידת התפארת דקדושה, היינו שהעלה את ההתפארות של הסטרא אחרא של אשת פוטיפר, ע"י שהסתכל בשכל של הדבר, כי ההתפארות שלה באה מנפילת מידת התפארת (תפארת נפולה), ויוסף התבונן בשכל של הדבר, לזכות את מידת התפארת שהיא 'דמות דיוקנו של אביו' כי יעקב אחוז במידת התפארת, ועי"ז ניצל מהניסיון.
88. כמבואר לקמן (תורה לג, אות ב').
89. כן ביאר בפרפראות לחכמה (אות ד'), וז"ל: השכל מאיר לו בכל דבר אפילו במקום שהיה אפל וחושך וכו', נראה שמרמז בזה, שעיקר מה שעמד יוסף בנסיונו, הוא על ידי זה שהיה בו מידת יעקב, היינו

ח וְזֶה פְּרוּשׁ מִזֶּה שְׂאֵמֶר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה (בבא בתרא עג.) הָאִי גֵלָא דְמִטְבַּע לְסַפִּינְתָא מִתְחַזֵּי בִּי צוּצִיתָא דְנוּרָא הַנּוֹרָא פְּרִישָׁא. (פרש רש"ם: אש לבנה ומלאך מדיק הוא.) וּמְחִינֵן לִיה בְּאַלְוֵתָא דְחָקִיק עָלֵיהּ (שמות ג, יד) "אַהֲיָה אֲשֶׁר אֶהְיָה":

גֵּלָא - הוּא הַיֵּצֵר הָרַע: דְּמִטְבַּע לְסַפִּינְתָא - הוּא חֲחֹן וְחַשְׁבִּיבוּת, לְשׁוֹן סַפּוֹן וְחָשׁוּב (מועד קטן כח. 'מאן חשיב מאן ספון). בִּי הַיֵּצֵר הָרַע רוּצָה לְהַטְבִּיעַ וּלְחַשְׁפִּיל חֶסֶם וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת חֲחֹן וְחַשְׁבִּיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת מַלְכוּת דְּקַדוּשָׁה: וּמִתְחַזֵּי בִּי צוּצִיתָא דְנוּרָא הַנּוֹרָא פְּרִישָׁא - בִּי מִתְחַלָּה

עוֹטָה אוֹר

יבאה, כיצד כל הנ"ל רמוז במאמר רבה בר בר חנה על 'האי גלא וכו'.

ח. וְזֶה פְּרוּשׁ מִזֶּה שְׂאֵמֶר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה (בבא בתרא עג.): הָאִי גֵלָא דְמִטְבַּע לְסַפִּינְתָא - אוֹתוֹ גַּל, שְׂרוּצָה לְהַטְבִּיעַ אֶת הַסְפִּינָה, מִתְחַזֵּי בִּי צוּצִיתָא דְנוּרָא הַנּוֹרָא פְּרִישָׁא - נִרְאָה שֶׁהוֹלֵךְ לִפְנֵי נִיצוּץ שֶׁל אֵשׁ לְבָנָה, (פִּרְשׁ רִשְׁב"ם: אֵשׁ לְבָנָה וּמְלָאךְ מְדִיק הוּא). וּמְחִינֵן לִיה - וְהִפְיֵנו אוֹתוֹ בְּאַלְוֵתָא דְחָקִיק עָלֵיהּ - בִּמְקַל שְׁחֻקִּים עֲלֵיו הַתִּיבוּת (שמות ג, יד) "אַהֲיָה אֲשֶׁר אֶהְיָה".

'גֵּלָא' - הוּא הַיֵּצֵר הָרַע⁹⁰, שִׁמְתוּרֹמֶם כַּגֵּל גְּבוּהָ לְהַטְבִּיעַ אֶת הַקְדוּשָׁה. דְּמִטְבַּע לְסַפִּינְתָא' - הוּא חֲחֹן וְחַשְׁבִּיבוּת, כִּי 'סְפִינָה' הוּא לְשׁוֹן סַפּוֹן וְחָשׁוּב (ע' מועד קטן דף כח.), בִּי הַיֵּצֵר הָרַע רוּצָה לְהַטְבִּיעַ וּלְחַשְׁפִּיל חֶסֶם וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת חֲחֹן וְחַשְׁבִּיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל (ע' לעיל אות א), בְּחִינַת מַלְכוּת דְּקַדוּשָׁה⁹¹ וְלַהוֹרִידוֹ וְלַהֲפִילוֹ לְמִטָּה אֶל הָעֵכוּם, וְעוֹשֶׂה זֹאת ע"י שִׁמְפַתְהוֹ לְתַאוּת וְעֵבִירוֹת, שְׂאוּ מֵאֲבָד אֶת שְׁכֻלוֹ⁹², שְׁהִיא ה'חֲכֵמָה' דְּקְדוּשָׁה, בְּחִינַת הַתּוֹרָה (אות ח), וְאִינָה מֵאִירָה לְמַלְכוּת דְּקְדוּשָׁה (אות נ), וְבוּהָ מֵאֲבָד אֶת בְּחִינַת ה'חן', שְׁהִיא חִיבוּר הַחֲכֵמָה וְהַמְּלָכוּת.

'וּמִתְחַזֵּי בִּי צוּצִיתָא דְנוּרָא הַנּוֹרָא פְּרִישָׁא' - וְנִרְאָה כְּמוֹ שֶׁהוֹלֵךְ לִפְנֵי נִיצוּץ שֶׁל אֵשׁ לְבָנָה, הֵינְנוּ, שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע נִרְאָה בְּתַחֲלִיל כְּנִיצוּץ שֶׁל אֵשׁ לְבָנָה, בִּי מִתְחַלָּה כְּשֶׁבֵּא הַיֵּצֵר הָרַע אֲצֵל אָדָם יֵרָא

מְקוּרוֹת וְעִיּוּנִים

שֶׁהִסְתַּכַּל עַל הַשֶּׁכַּל שִׁישׁ בְּכָל דָּבָר וְכו' כִּיעֻקֵּב (כדלעיל אות ב.). וְזֶה שְׂאֵמֶר רַז"ל (סוטה לו:): דְמוֹת דְיוֹקְנֵי שֶׁל אֲבִיו רָאָה, כִּי יַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת הַשֶּׁכַּל כְּנ"ל, וְעַל יָדֵי זֶה שֶׁהִסְתַּכַּל עַל הַשֶּׁכַּל שִׁישׁ בְּכָל דָּבָר עַל יָדֵי זֶה עֲמַד בְּנִסְיוֹנוֹ וְעַל יָדֵי זֶה זָכָה לְבַכּוּרָה, עַכ"ל.

90. כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל (אות ד') שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע רוּצָה רַק בְּגִילּוֹי וּבְחִיצוֹנוּתוֹת שֶׁל הַדְּבָר, כְּדַכְתִּיב (משלי יח, ב): "לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתִבּוֹנָה בִּי אִם בְּהַתְּגַלּוֹת לְבוֹ".

92. כְּפִי שֶׁהַתְּבַאֵר לְעִיל (אות ד'), עַל עֲשׂוֹ שְׁבִיזָה אֶת הַבְּכּוּרָה, שֶׁהִיא הַשֶּׁכַּל שִׁישׁ בְּכָל דָּבָר, אֶת הַפְּסוּק (משלי יח, ב): "לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתִבּוֹנָה" - שְׂאִינוּ מִתְּבוֹנֵן בְּתִבּוֹנָה וּבְחֲכֵמָה הַאֲלוּקִית שִׁישׁ בְּכָל דָּבָר, כְּדִי לְנַהוֹג עִם דָּבָר זֶה כְּרַצוֹן ה', "כִּי אִם בְּהַתְּגַלּוֹת לְבוֹ" - שִׁמְסַתְּכַל אֵיךְ יִכּוֹל לְמַלֵּא אֶת תַּאוּוֹת וּבְחִיצוֹנוּתוֹת שֶׁל זֶה הַדְּבָר. כִּי הַשֶּׁכַּל שֶׁל כָּל דָּבָר, הוּא לְרֵאוֹת אֶת הַפְּנִימִיּוֹת וְהַחִיּוֹת שֶׁל חֲכֵמַת ה' ית', שֶׁהֵן אוֹתִיוֹת הַתּוֹרָה, הַמַּחֲיָה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וְלַהֲתַקְשֵׁר אֵלָיו, ע"י שִׁמְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוֹ, שְׂאֵף שְׂאִינוּ מִבִּיֵן זֹאת הַיֵּטֵב, הוּא מֵאִמֵּן שֶׁכֵּךְ הוּא. וְהַהִיפֵךְ מִזֶּה הוּא, כְּשֶׁהַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל הָאָדָם מְפִילוֹ לְעֵבִירוֹת וְתַאוּוֹת, וְרוּאָה רַק אֶת חִיצוֹנוּתוֹ הַדְּבָר, וּמְסַתְּכַל רַק אֵיךְ לְמַלֵּא בּוֹ אֶת תַּאוֹת לְבוֹ.

90. כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל (אות ד') שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע רוּצָה רַק בְּגִילּוֹי וּבְחִיצוֹנוּתוֹת שֶׁל הַדְּבָר, כְּדַכְתִּיב (משלי יח, ב): "לֹא יִחַפֵּץ כְּסִיל בְּתִבּוֹנָה בִּי אִם בְּהַתְּגַלּוֹת לְבוֹ".

91. לֹא הַזְכִּיר שְׂרוּצָה לְהַפִּיל גַּם אֶת הַחֲכֵמָה דְּקְדוּשָׁה, כִּי אֶת זֶה אִינוּ יִכּוֹל, וְלִכֵּן גַּם לְעִיל לֹא הַזְכִּיר בְּפִירוּשׁ אֶת בְּחִינַת 'חֲפָרָה חֲכֵמָה', שֶׁהִיא בְּחִינַת חֲכֵמָה, כִּי בְּאֵמַת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה לֹא נִפְגַּמְתָּ, רַק בְּחִינַת הַמְּלָכוּת. אֲמָנָם, נִפְגַּם ה'חן', הֵינְנוּ הָאוֹר שֶׁמְשַׁפִּיעָה הַחֲכֵמָה דְּקְדוּשָׁה לְמַלְכוּת, שְׁעִי"ז נַעֲשֶׂה 'חן', וְהוּא יִכּוֹל לְיַפּוֹל לְמַטָּה וְלִהְיוֹת 'חן שֶׁל שֶׁקֶר',

הַיִּצָר הָרַע מִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוּ בְּמִצְוֹת, וּמִטְעָה אֶת הָאָדָם בְּאֵלוֹ מִסִּיתוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. וְזֶהוּ בְּחִינַת צוּצִיטָא דְּנוּרָא חוּרְתָא – אֵשׁ לְבָנָה, אֵף עַל פִּי בֶן מִלֵּאָה מְזִיק הוּא.

וּמְחִינֵן לִיה בְּאֵלוֹתָא דְּחִקוּק עֲלֵיה אֵהִיָּה וְכוּ', הֵינּוּ שְׁעָקָר הַכְּנַעֲנִיתוֹ שֶׁל הַיִּצָר הָרַע הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּלֵה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת וַאֲוִי (עֵינן זוהר פקודי ח"ב דף רכ"ו). כִּי הַלּוּחֹת, אֲרָפָן וַיִּוֹ וְרַחֲבָן וַיִּוֹ (פְּסָא פְתָרָא י"ד). וְזֶהוּ בְּחִינַת 'אֵלוֹתָא', דְּהֵינּוּ מִקְלֹת דְּחִקוּק עֲלֵיה אֵהִיָּה וְכוּ', הֵינּוּ שְׁמוֹת, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת וַיִּוֹ, וְהַיִּצָר הוּא צוּרַת מִקְלָה, וְהִיא בְּלֵה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִיא מְכַנֵּיעַ אֶת הַיִּצָר הָרַע – שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם מְשֻׁנָּע מִמֶּשׁ חַס וְשָׁלוֹם. כִּי בַּעַל עֲבָרָה הוּא מְשֻׁנָּע, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכַרְנֵם

עוֹטָה אוֹר

שְׁמִים לַפְתּוֹתוֹ, הוּא מִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוּ בְּמִצְוֹת⁹³, כִּי עַל עֵבִירוֹת, בּוֹדָאֵי לֹא יִשְׁמַע לוֹ כֻּלָּל, וּלְכֵן מִתְלַבֵּשׁ בְּמִצְוֹת⁹⁴, וּמִטְעָה אֶת הָאָדָם בְּאֵלוֹ מִסִּיתוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, כְּגוֹן שְׁמִסִּיתוֹ לְהַרְבוֹת בְּחוֹמוֹת יִתְרוֹת⁹⁵, שְׁנֵרָאָה כְּמִצְוָה, וּמִזֶּה בֹא לְיַד עֵבִירוֹת, כְּבִטּוֹל זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִילָה וּכְדוּמָה⁹⁶. וְזֶהוּ בְּחִינַת: 'צוּצִיטָא דְּנוּרָא חוּרְתָא' – אֵשׁ לְבָנָה, וְאִפְשֵׁר לְטַעוֹת בַּה שֶׁהִיא סְפִירַת הַחֲכֵמָה, לְוֹבֵן הַעֲלִיּוֹן אוֹ סְפִירַת הַחֶסֶד, שֶׁהִיא בְּגוּוֹן לְבוֹ, אֵף עַל פִּי בֶן בְּאֵמַת הַיִּצָר הָרַע מִלֵּאָה⁹⁷ מְזִיק הוּא⁹⁸, כִּי בְּאֵמַת דְּבָרִים אֵלוֹ, שֶׁהַיִּצָר הָרַע מִסִּיתוֹ לַעֲשׂוֹת, הֵם אוֹ עֵבִירוֹת מִמֶּשׁ (רַק שְׁמִטְעָהוּ), אוֹ שְׁמַחְמַתֵם יְבוֹא לְעֵבִירוֹת⁹⁹.

וּמְחִינֵן לִיה בְּאֵלוֹתָא דְּחִקוּק עֲלֵיה אֵהִיָּה וְכוּ' – וְהִפְיֵנו אוֹתוֹ בְּמִקְלָה שְׁחִקוּק עֲלֵיו אֵהִיָּה אֲשֶׁר אֵהִיָּה; הֵינּוּ שְׁעָקָר הַכְּנַעֲנִיתוֹ שֶׁל הַיִּצָר הָרַע שֶׁלֹּא לְטַעוֹת אַחַר "מִצְוֹתָיו" הוּא עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּלֵה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי נִיתֵן לְקִרְוָא אֶת אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּצִירוּפִים שׁוֹנִים, שֶׁהֵם שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקַּב"ה¹⁰⁰. וְהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת וַיִּוֹ (זוהר פקודי ח"ב דף רכ"ו)¹⁰¹, כִּי הַלּוּחֹת אֲרָפָן וַיִּוֹ טְפָחִים וְרַחֲבָן וַיִּוֹ טְפָחִים (כ"ב י"ד), נִמְצָא, שֶׁהַתּוֹרָה נִרְמֶזֶת בְּאוֹת ו'. וְזֶהוּ בְּחִינַת 'אֵלוֹתָא' – דְּהֵינּוּ מִקְלֹת¹⁰² כִּי הַאוֹת ו' הַרּוֹמֶזֶת עַל הַתּוֹרָה, צוּרַתָּה כְּצוּרַת מִקְלָה (כַּלְדָּקְמוֹן) 'דְּחִקוּק עֲלֵיה אֵהִיָּה וְכוּ', הֵינּוּ שְׁמוֹת¹⁰⁴, בְּחִינַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת וַיִּוֹ. וְהַיִּצָר הוּא צוּרַת מִקְלָה, וְהִיא בְּלֵה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

הֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִיא מְכַנֵּיעַ אֶת הַיִּצָר הָרַע, שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם מְשֻׁנָּע מִמֶּשׁ

מְקוֹרוֹת וְעֵינִים

מִצְוָה לְסַלֵּק אֶת הַשֵּׁכֶל, אֵךְ זֶהוּ כְּדִי לְהַתְבַּטֵּל לְשַׁכַּל הָאֵלוּקִי, וְלֹא כְּדִי לְלַכַּת אַחַר הַתּוֹרוֹת, וּנִמְצָא שִׁיִּצָר הָרַע מִתְלַבֵּשׁ בְּמִצְוֹת.

94. לְקוּטֵי הַלְכוֹת (גִּיבֵי ג, ב), וז"ל: בְּאֵמַת עַל פִּי רַב אֵי אֲפִשֵׁר לְהַפְעֵל דְּכָר שְׂיָבֵא לְהָאָדָם לְהִסִּיתוֹ מִיָּד לְעַבְרָה גְּמוּרָה חַס וְשָׁלוֹם, רַק בְּתַחֲלָה מִתְלַבֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמִצְוֹת וְגוֹנֵב דַּעַת הָאָדָם וּמוֹרָה לוֹ הֵתֵר וּמְלִיִּשׁ לוֹ הַעֲצָה רְעָה שְׁלוֹ בְּמִצְוֹת. וְהַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כֵף וּמְחַר אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כֵף עַד וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבְנֵנוּ וַיִּלְ שֶׁבְּתַחֲלָה מִתְלַבֵּשׁ הַפְעֵל דְּכָר אֶת עֲצָמוֹ בְּמִצְוֹת וְכוּ', עכ"ל. וּבְפִרְפּוּרָאוֹת לְחַכְמָה כְּתַב, דַּאֲיֵנו יְכוֹל לְהַסִּיתוֹ מִתַּחֲלֵה לַעֲשׂוֹת עֵבִירוֹת מִמֶּשׁ, כִּי זֶהוּ שְׁטוֹת מִמֶּשׁ,

93. כְּתַב בְּפִרְפּוּרָאוֹת לְחַכְמָה (בְּאוֹת ט'), וז"ל: וְאוּלַי יֵשׁ לּוֹמֵר שְׁשׁוֹרֵשׁ דְּבַר זֶה (שֶׁהַיִּצָר הָרַע מִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוּ בְּמִצְוֹת), נִמְשָׁךְ מִחֲמַת שְׁבִקְדוּשָׁה אֵי אִפְשֵׁר לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשֵּׁכֶל אֵלֹא עַל יְדֵי הַצְמִצּוּם וְסִילּוּק הַשֵּׁכֶל, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מַלְכוּת', כְּמוֹבֵא לְעִיל (אוֹת ג'), וְסִילּוּק הַשֵּׁכֶל הַזֶּה הוּא מִצְוָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה זּוֹכִים לְאוֹר הַשֵּׁכֶל, אֵךְ יְדוּעַ שְׁעִיקָר יִנִּיקַת הַסְטֵרָא אַחֲרָא הוּא מִבְּחִינַת הַצְמִצּוּם, וּמִבְּחִינַת הַצְמִצּוּם הַזֶּה בְּעֲצָמוֹ יוֹנֵק הַיִּצָר הָרַע, וְהוּא מִסִּית אֶת הָאָדָם שִׁיִּסְלַק אֶת שִׁכְלוֹ לְגַמְרֵי וְלֹא יִסְתַּכַּל כֻּלָּל עַל הַשֵּׁכֶל שְׁבַכְל דְּבַר אֵלֹא יִלֵּךְ אַחַר תּוֹרוֹת לִיבּוֹ, וְהוּא אוֹמֵר לְאָדָם שְׁזוּהֵי מִצְוָה לְסַלֵּק אֶת הַשֵּׁכֶל. וּבְאֵמַת יֵשׁ בְּקְדוּשָׁה בְּחִינָה כּוֹז, כִּי יֵשׁ

מקורות ועיונים

שָׁפַךְ הוּא הַדְּבָר, כְּאֵלּוּ אֵין בּוֹ שׁוּם צֵד נְטִיָּה אֶל הַהֶפֶךְ
שֶׁהוּא הָאָמֶת, וְעַל כֵּן נִקְרָא לְכֵן הָאֲרָמִי וְכוּ'.
99. כגון בענין 'ריבוי האור' הנ"ל, שמחמם את לב
האדם לעלות למדרגות גבוהות מעל טבעו, וכשנשבר
ונופל, הוא נשבר לגמרי, ולא מקיים כלום וכו'.
100. כדאיתא בזוהר משפטים (ח"ב ריש דף קכד.),
התורה כולה שמותיו של הקב"ה. וראה בזוהר אמור
(ח"ג דף פט:). וע"ע בהקדמת הרמב"ן על התורה.
101. גִּגְיִן דְרָאָא דְאוּרִיָּתָא עַל ג'ו' קְרִיָּמָא וְכוּ', ע"ש
[תרגום: משום שפסוד התורה עומד על ג'ו'ן].
102. אלוותא היא 'אלה', שהוא מקל עבה שמכים
אתו, ע' במשנה בשבת ו, ד.
103. יש לעיין, כיון שעיקר הכח המכה את יצר הרע
הוא התורה, שהיא כולה שמותיו של הקב"ה, א"כ
מדוע הזכיר דוקא את השמות "אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה",
כי לכאורה לא מדובר דוקא על שמות אלו, אלא על
כל השמות כולם היוצאים מהתורה. ונראה לתרץ, על
פי מה שמובא בתקוני זוהר (בסופו תיקון ו' דף קמה:),
וז"ל: "אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה" - דְאֵינּוּן כְּלָל בְּכָל אוּרִיָּתָא,
אֵהְיֶה כְּלָל, אֲשֶׁר פְּרָט, אֵהְיֶה כְּלָל, ע"כ. ולפי זה,
נקט דוקא שמות אלו, כי הם כלל כל השמות של
התורה. עוד נראה לפרש ד"אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה" הם
השמות של ג' המוחין, כתר, חכמה ובינה (ע' זוהר
אחרי מות ח"ג דף סה:), והנה, יצר הרע רוצה לעשות
את האדם משוגע כמבואר כאן, ושגעון הוא קלקול
המוחין, ולכן, דוקא שמות אלו שהם כנגד המוחין, יש
להם את הכח לתקן את המוחין של האדם, מהשגעון
שיצר הרע רוצה לשגעו. עוד נראה לפרש, כי "אֶהְיֶה
אֲשֶׁר אֶהְיֶה", הוא אהי"ה פעמים אהי"ה שעולה כמנין
אמ"ת (441), והתורה נקראת 'תורת אמת', ולכן שמות
אלו הם כללות כל התורה.
104. בפרפראות לחכמה (סוף אות ט), ציין למדרש
פרשת קדושים (ויקרא רבה כה, א), וז"ל: משל למלך
שאמר לבנו צא לפרקמטיא, אמר לו אבא מתיירא
אני בדרך מהלסטים, ובים מפני אפירטיין (שוודי ים).
מה עשה אביו, נטל מקל וחזקו (שיהיה חלול), ונתן בו
קמיע ונתנה לבנו, ואמר לו יהי המקל הזה בידך ואי
אתה מתיירא משום בריה. אף כך אמר הקב"ה למשה,
אמור לישראל, בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראים
משום אומה וכו', ע"כ.

כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה ג.) : 'אין אדם עובר
עבירה אלא אם כן כנס בו רוח שטות', ואינו יכול
לבוא לאדם חכם ופיקח ולומר לו לעשות מעשה
שטות, ולכן הוא מראה לאדם כאילו אלו הם מצוות,
עד שלבסוף מביאו לעבור עבירות כאלה שהאדם יודע
שהם עבירות.
95. כתב בבאיור הליקוטים (אות ה'), וז"ל: מי לנו
גדול בכל המצוות שמצד היצר הרע, כמצות ההריסה
בתבערת התלהבות הלב לעבודת השם יתברך בעצמו
(ריבוי אור), ויש בזה אופנים שונים. כי בזאת ההריסה,
הורס האדם גם בדעתו יותר מדאי.
96. כמבואר בליקוטי הלכות (פקדון ד, אמצע אות ד'),
וז"ל: וְזֶהוּ בְּחִינַת כָּל הַחֻמּוֹת שֶׁל הַכָּל הַמְּצוּיִים
עֲכָשׂוּ, שְׁכַלְסֵם הֵם תְּחִבּוּלוֹת הַיֵּצֶר הָרָע וְהַקְּלָפָה,
שֶׁמְעַקֵּם לְבָבָם וּמְתַלְבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמִצְוֹת, כְּגוֹן שֶׁמִּצְוָה
לְעִבּוֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה כְּדִי לְהַתְּפִיל בְּגוּף
נְקִי, וּמְבַלֵּים רוּב יְמֵיהֶם עַל נְקִיּוֹת וְעוֹבְרִים זְמַן קְרִיאַת
שְׁמַע וּתְפִלָּה כְּכֹל יוֹם, וְלִסְוֶף אֵינָם מְתַפְּלִים בְּגוּף
נְקִי כְּלָל, מְכַל שְׁכָן שְׂאֵינָם מְתַפְּלִים בְּמַחְשְׁבוֹת נְקִיּוֹת
וְזָכוֹת כְּלָל, עַד שֶׁעַל פִּי הָרוּב אֵינָם יוֹדְעִים מַה הֵם
מְדַבְּרִים (בתפילה, כי מחשבתם משוטטת במקום אחר) וכו'.
97. ע' לקמן (תורה ע"ב), וז"ל: יֵשׁ כְּמָה בְּחִינּוֹת
בַּיֵּצֶר הָרָע וְכוּ'. שְׁלִישׁ בְּחִינַת יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מְלֶאֶךְ
הַקְּדוּשׁ, וְאֵף עַל פִּי כֵן הוּא יֵצֶר הָרָע, וְצָרִיף לְהַתְּגַבֵּר
וּלְהַפְּלִיט מְאֹד מִמֶּנּוּ. הֵינּוּ בְּחִינּוֹת גְּבוּרוֹת, בְּחִינּוֹת
דִּינִים וְכוּ'.
98. כתב בליקוטי הלכות (חו"מ ח"ב הלכות מתנה ד, יג),
וז"ל: כַּח הַמְּדַמָּה נִקְרָא לְכֵן הָאֲרָמִי עַל שֵׁם שְׁמִשֵּׁם
כָּל הַרְמָאוֹת וְהַטְּעוּתִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן נִקְרָא לְכֵן,
כִּי דְרָכּוֹ תְּמִיד לְהַתְּלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמִצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב
אֲדָמוֹר וְז"ל עַל מְאֹמֶר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה וּמְתַחַזֵּי כִי
צוּצִיָּתָא דְנוּרָא חֲנוּרָא בְּרִישִׁיָּה וְכוּ'. כִּי מְכַנֵּס בְּלָב
שְׁמִצְוָה גְּדוּלָה לְחִלּוּק עָלָיו (על הצדיק), כִּי מְהַפֵּךְ הָאָמֶת
מְהַפֵּךְ אֶל הֶפֶךְ וְכוּ', כִּי מְרַמֶּה וּמְטַעֵה כָּל כֵּף אֶת בְּנֵי
אָדָם בְּכִמָּה מִינֵי טְעוּת וּשְׁקָרִים, עַד שֶׁהַשְּׁקָר בְּרוּר
אֲצֵלָם כְּאֵלּוּ אֵין בּוֹ שׁוּם סִפֵּק לְנִטּוֹת אֶל הָאָמֶת. וְזֶה
בְּחִינַת לְכֵן דְּקָלָפָה, בְּחִינַת 'אַרְבַּע מְרָאוֹת נִגְעִים' (נגעים
א, א), שְׁכַלְסֵם מְרָאֵיהֶם תְּכִלִּית הַלְבָּן וְכוּ'. כִּי הַסְטֵרָא
אֲחֵרָא מְתַגַּרָה לְהַפֵּךְ הָאָמֶת עַל יְדֵי הַטְּעוּתִים שֶׁל כַּח
הַמְּדַמָּה, עַד שֶׁמְלַבֵּין הַשְּׁקָר כְּאֵלּוּ הוּא בְּרוּר וּמְלַבֵּן

לְבָרְכָה (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. וכמו שהמשוגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שבה מבין ומכניעין את היצר הרע, ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שנכנס בו, בחינת 'ומחינן ליה באלותא, דחקיק עליה שמות' וכו', כנ"ל (עיין וקרא רבה קדושים כה, א).

ט וזהו 'אשרי תמימי דרך', אשרי - לשון הסתכלות. 'תמימי דרך' - בחינת (בראשית כה, כז) "ועקב איש תם"; שהוא בחינת השכל כנ"ל. הינו לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר, שהוא בחינת "ועקב איש תם" - זה זוכין על ידי התורה. וזהו "ההולכים בתורת ה'", כי על ידי שלומד תורה בכה, על ידי זה נותן בח למלכות דקדושה בחינת נוי, לקבל מן השכל - שהוא בחינת חיות, ואזי נעשה חן ונתקבלים דבריו כנ"ל, ואזי נתעלה החן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים:

עוטה אור

חס ושלום, כי בעל עברה הוא משגע¹⁰⁵, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ג.): 'אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות'¹⁰⁶, הרי, שהשגעון נכנס בבעל העבירה וגורם לו לסטות מהדרך הישרה והנכונה, לעשות מעשים שיובילוהו לשאול תחתית. וכמו שהמשוגעים צריכים להכותם שלא יזיקו בשגעונם, כי אף שאינם מבינים שהם מזיקים, אולם מבינים את כאב המכה ונמנעים מלהזיק בשגעונם, ולשום עליהם שמות כדי לגרש את השגעון שנכנס בהם, כי הרבה פעמים השגעון בא משום שנכנס בו רוח רעה, וע"י שמות וקמיעות היא יוצאת מהם¹⁰⁷. כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שבה מבין ומכניעין את היצר הרע, ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שנכנס בו, כי ישנה בתורה גם בחינת 'מקלות', שכן לימוד התורה מביא את האדם לידי יראה, שהיא מכה את האדם, שלא יעשה מעשים שהוא יודע כי הם אינם טובים ולא ילך אחר תאוות ליבו, והיא כולה שמותיו של הקב"ה. הרי, שיש בתורה 'שמות' קודש, המגרשים מהאדם את רוח השטות שעל ידה נדמות לו העבירות כמצוות¹⁰⁸. בחינת: 'ומחינן ליה באלותא, דחקיק עליה שמות וכו' כנ"ל. נמצא, שעל ידי התורה, האדם זוכה להתגבר על יצר הרע, ולהגביר את 'מלכות דקדושה' על 'מלכות דסטרא אחרא', ואז הוא זוכה לחבר את החכמה והמלכות, שזוהי בחינת 'חן', ועל ידי זה מתקבלות תפלותיו ובקשותיו.

כעת, ילביש את ההשגות של תורה זו, בפסוק שפתח בו בתחילה: "אשרי תמימי דרך".

ט. וזהו הרמז בפסוק שהובא לעיל (תהלים קט, א): "אשרי תמימי דרך", 'אשרי' - לשון הסתכלות, כמו (במדבר כה, יז) "אשורנו" שתרגמו: 'אסתכל בו'. 'תמימי דרך' - בחינת (בראשית כה, כז): "ועקב איש תם"¹⁰⁹, שהוא בחינת השכל כנ"ל, וכיון, שיעקב שהוא בחינת השכל נקרא 'תם', אם כן המילה 'תם' מרמזת על השכל שבכל דבר, נמצא, שתיבות "תמימי דרך" רומזות על השכל שיש בכל דבר, כי כדי לזכות להסתכל בשכל שבכל דבר, יש צורך בתמימות ובביטול החכמה העצמית, שזוהי בחינת 'מלכות', שעל ידה זוכים להסתכל בשכל שבכל דבר¹¹⁰, הינו לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר, שהוא בחינת "ועקב איש תם", זה זוכין על ידי התורה. וזהו: "ההולכים בתורת ה'", כי על ידי שלומד תורה בכה, כי מילת 'ההולכים' רומזת על לימוד בכח¹¹¹, על ידי זה נותן בח למלכות דקדושה, בחינת נוי, לקבל מן השכל, שהוא בחינת חיות, ואזי נעשה חן, ונתקבלים דבריו כנ"ל. ואזי נתעלה החן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים. נמצא פירוש הפסוק: "אשרי" - הסתכלות, 'תמימי דרך' - בשכל שיש בכל דבר, ואל זה מגיעים על ידי 'ההולכים בתורת ה'" - לימוד תורה בכח.

מקורות ועיונים

צָרִיכִין לְשׁוּם עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת וּקְמִיעוֹת, בְּכַדֵי לְגַרֵשׁ מֵהֶם הַרוּחַ רָעָה שֶׁמְבַלְבֵּל וּמְטַרְיָךְ דַּעְתָּם חֵס וְשְׁלוֹם, עַד שֶׁמְהַפְּכִין אַרְחוֹת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְכוּ'. וְכִמּוֹ כֵּן לְעֵנִין רְפוּאָת הָאָדָם מִשְׁגָּעוֹנֵי הַיָּצֵר הָרַע, הוּא צָרִיךְ גַּם כֵּן לְשִׁמְיָ בְּחִינּוֹת הַנַּ"ל, הֵינּוּ לְהַכְנִיעַ תְּחִלָּה רְשָׁעוֹ וְזִדּוֹנוֹ, שְׁלֵא יַעֲשֶׂה עַל כָּל פְּנִים מַה שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ מִבֵּין יוֹדֵעַ שֶׁהוּא רַע וְעִבְרָה גְּמוּרָה חֵס וְשְׁלוֹם, וְגַם צָרִיכִין עוֹד לְגַרֵשׁ מִמֶּנּוּ הַרוּחַ רָעָה הַרוּחַ שִׁטוּת שֶׁמְחַלְבֵּשׁ עֵצְמוֹ בְּמַצּוֹת וּמְטַעֵה אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ מְסִיתוֹ לַעֲשׂוֹת מַצְנָה פְּנ"ל. וְכָל זֶה זֹכִינ׳ן בְּשִׁלְמוֹת, רַק עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה שֶׁפְּלוֹלָה מִשְׁתֵּי מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת הַנַּ"ל.

108. וְכֵן זֶה, מְקוּשֵׁר הַיֵּטֵב לְתַחֲלִיל דְּבָרֵי רַבִּינּוּ בְּתוֹרָה זֹה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַסְתַּכֵּל בְּשִׁכּוֹל שֶׁל כָּל דְּבָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'חֲכָמָה עֵילָא', וְנִתְבָּאָר כִּי תַחֲלִיל הַכֹּל, שֶׁהוּא כַפְשׁוּטוֹ לְלִמּוּד תּוֹרָה, שֶׁהוּא מַעֲלָה ח"ן עַל לוּמְדֵיהָ, כִּי 'חֵן' הוּא סְפִירוֹת חֲכָמָה וּמַלְכוּת, כִּי הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה, הִיא בְּחִינַת יְרֵאת שָׁמַיִם, בְּחִינַת דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא, שְׁזוֹ בְּחִינַת הַמַּקְלוֹת שֶׁבְּתוֹרָה, לְהוֹעִיל לְצִאת מִהַשְּׁגָעוֹן שֶׁל הַעֲבִירָה, מִמָּה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֶסְרוּ. וְעוֹד יֵשׁ בַּהּ בְּחִינָה שֶׁל שְׁמוֹת, לְהַסִּיר מִמֶּנּוּ אֵת הַשְּׁגָעוֹן, הַהוֹפֵךְ אֵת הָרַע לְטוֹב, שֶׁמְטַעֵה אוֹתוֹ עַד שֶׁחוֹשֵׁב אֵת הַעֲבִירוֹת לְמַצּוֹת, שֶׁגַּם עֵינָיִן זֶה מִתְּבַטֵּל ע"י לִימּוּד הַתּוֹרָה, הַמַּלְמֶדֶת אֵת הָאָדָם מִהוּ רַע וּמַהוּ טוֹב בְּאֵמֶת.

109. כְּתַב בְּרַפְרָאוֹת לְחֲכָמָה (אוֹת י"א), וז"ל: יַעֲקֹב אִישׁ תָּם שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁכָל וְכוּ', בְּכַאֵן מֵרַמֵּז שֶׁיִּקָּר שְׁלִימוֹת הַשְּׁכָל דְּקָרוּשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יעֲקֹב', הוּא דֵיִיקָא 'תְּמִימוֹת', עכ"ל. (ע' בְּהַעֲרָה הַבָּאָה).

110. כְּמַבּוּאָר לְעִיל (אוֹת ג'), וְכַתְּבֵי בְּקִיצוֹר (אוֹת י"ב), וז"ל: עֶקֶר הַתְּקַשְׁרוֹת אֶל הַשְּׁכָל דְּקָרוּשָׁה הוּא עַל יְדֵי תְּמִימוֹת, שְׁגָה בְּחִינַת: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם" - כִּי יַעֲקֹב זָכָה לְאֹר הַשְּׁכָל הַנַּ"ל בְּשִׁלְמוֹת.

111. כֵּן בִּיאָר בְּרַפְרָאוֹת לְחֲכָמָה (אוֹת י"א), וז"ל: שְׁמַעֲתִי מֵאֵבִי ז"ל שֶׁהוּא עַל דְּרַךְ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בְּפִסּוֹק (וִיקָרָא כו, ג) "אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ" - שֶׁתְּהִי עֲמִילִים בְּתוֹרָה, וּמַבּוּאָר יוֹתֵר בִּט"ז (או"ח סִימָן מ"ז ס"ק א') עַל פִּסּוֹק (וִירְמִיָּה ט, יב) "עַל עֵצְבִים אֵת תּוֹרָתִי וְגו' וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ" - שֶׁהוּא הַהִילוֹךְ וְהַטּוֹרַח בְּהַתּוֹרָה.

105. בְּלִקוּטֵי הַלְכוּת (נְטִילַת יָדַי לְסַעֲדָה ו, לו), כְּתַב וז"ל: כָּל אֶחָד כְּפִי עוֹנוֹתָיו הוּא מִשְׁגָּע, כִּי בַעַל עִבְרָה הוּא מִשְׁגָּע וְכוּ', כִּי 'אֵינן אָדָם עוֹבֵר עִבְרָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שִׁטוּת' (סוֹטָה ג.), וְכַפִּי רַבִּי הַעוֹנוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ אֵינן בְּהַרְבֵּה בְּגֵי אָדָם, כִּפְדוּעַ, הֵינָה רַאֲיִי שִׁיְהִי נַעֲשִׂים כְּלָם מִשְׁגָּעִים מִמֶּשׁ, אֲךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת וּמְקַיֵּם דַּעְתָּם שְׁלֵא יֵצְאוּ מִדַּעְתָּם לְגַמְרִי, עַל יְדֵי שְׁעָרֵי נְשָׂאָר רְשִׁימָה בְּדַעְתָּם וְכוּ' שְׁלֵא לְצִאת מִדַּעְתָּם לְגַמְרִי. (גם) מִי שֶׁנִּכְשַׁל וְנִפְּלָה לְהַרְוֵחַ שִׁטוּת - יֵשׁ לוֹ עֲדִין בְּחִינָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אַדְמו"ר ו"ל לְאֶחָד: "אִם אֲתָה רּוֹצֵה אֵינן אֲתָה מִשְׁגָּע" (שִׁיחֹת הַר"ן סִימָן טז), וְהֵבֵן זֶה מְאֹד, כִּי גַם הַמִּשְׁגָּע מִמֶּשׁ, כְּשֶׁמְכִין אוֹתוֹ הַיֵּטֵב, מְכַרַח לְהַשְׁלִיךְ הַשְּׁגָעוֹן מִחַמַּת יְרָאָה וְכוּ', עכ"ל. נ"פ, הִירֵאת שָׁמַיִם שֶׁנִּשְׁאָרֶת עַדִּין אֲצֵל הַבַּעַל עֲבִירָה, מְצִילָה אוֹתוֹ שְׁלֵא יִשְׁתַּגַּע לְגַמְרִי, כִּי הִירֵאתָ כְּבִיכוֹל מְכָה אוֹתוֹ וּמְכִרִיחָה אוֹתוֹ לְהַשְׁלִיךְ מִמֶּנּוּ אֵת הַשְּׁגָעוֹן].

106. רִישׁ לְקִישׁ אִמְרוּ: אֵינן אָדָם עוֹבֵר עֲבִירָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שִׁטוּת, שְׁנֵא 'בְּמַדְבַּר ה, יב) "אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטֶה אֶשְׁתּוֹ", 'תִּשְׁטֶה' (בְּשִׁין יִמִּינִית) כְּתִיב, (פ"י) כִּיִּן שֶׁנִּכְתַּב בְּלִי נְקוּד, וְסַחֵם קִרְיַת אוֹת ש', הִיא בְּשִׁין יִמִּינִית).

107. כִּי צָרִיךְ אֵת שְׁתֵּי הַבְּחִינּוֹת הַלְלוֹ לְרַפָּא אֵת הַמְּשׁוּגָע, וְכֵן לְרַפָּא אֵת הָאָדָם מִיֵּצֵר הָרַע, שֶׁג"כ יֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת, כִּי יֵשׁ בְּחִינָה שֶׁהִיצֵר מְטַעֵה אֵת הָאָדָם וְלֹא יוֹדֵעַ שֶׁעוֹבֵר עֲבִירָה, וִישׁ בְּחִינָה שֶׁמְבִין בְּדַעְתּוֹ שְׁזוֹ עֲבִירָה, אֶלָּא שֶׁתְּאוֹת לְבוֹ כּוֹפֵה אוֹתוֹ לְעֲבִירָה. וְכִמּוֹ שֶׁהָאֵרִיךְ בּוֹזָה בְּקִיצוֹר (אוֹת י"א), וז"ל: דְּרָךְ הַיָּצֵר הָרַע לְהַתְּלַבֵּשׁ תְּחִלָּה בְּמַצּוֹת, וּמְטַעֵה אֵת הָאָדָם כְּאֵלוֹ מְסִיתוֹ לַעֲשׂוֹת מַצְנָה, וְאַחֲרֵי־כֵן הוּא מְטַעֵהוּ וּמְסִיתוֹ עוֹד יוֹתֵר, עַד שֶׁבָּא לְעִבְרוֹת גְּמוּרוֹת בְּזִדּוֹן חֵס וְשְׁלוֹם. וְזֶה מִמֶּשׁ כְּמוֹ בְּחִינַת הַשְּׁגָעוֹן שֶׁל הַמִּשְׁגָּע שֶׁנִּתְּבַלְבֵּל וְנִטְרָךְ דַּעְתּוֹ, עַד שֶׁאָמַר לָרַע טוֹב וְכוּ', אֲךָ אֵף עַל פִּי כֵּן עֲדִין יֵשׁ בּוֹ אֵינָה נִיִּצְוֵי הַשְּׁכָל וְהַדַּעַת, מַה שֶׁאֶפְלוֹ לְפִי שִׁטוּת וְחֶסְרוֹן דַּעְתּוֹ הוּא מִבֵּין יוֹדֵעַ גַּם כֵּן שֶׁאֵינן לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים כְּאֵלוֹ, וְאֵף עַל פִּי כֵּן הוּא עוֹשֶׂה אוֹתָם. עַד שֶׁמְחַמַּת זֶה צָרִיכִים שְׁתֵּי תַּחְבּוּלוֹת לְרְפוּאָת הַמִּשְׁגָּעִים, הֵינּוּ לְהַכּוֹתָם בְּכַדֵי לְהַכְנִיעַ רְשָׁעַת זְדוּנָם - שְׁלֵא יִהְיֶה נּוֹחָה לָהֶם עַל כָּל פְּנִים בְּשִׁגְיוֹנָתָם, וְלֹא יַעֲשׂוּ עַל כָּל פְּנִים הַדְּבָרִים שֶׁהֵם בְּעֵצְמָם מְבִינִים גַּם כֵּן שֶׁהֵם שְׁגָעוֹן וְשִׁטוּת, וְגַם